

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Bakalářská práce

2024

Michal Mand'ák

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

**Nacionalismus, etnicita a náboženství v současné politice
Indické lidové strany**

Bakalářská práce

Autor/ka práce: Michal Mand'ák

Studijní program: Politologie a mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: doc. Michel Perottino, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 31. 7. 2024

Michal Mandřák

Bibliografický záznam

MANDĚK, Michal. *Nacionalismus, etnicita a náboženství v současné politice Indické lidové strany*. Praha, 2024. 50 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce doc. Michel Perottino, Ph.D.

Rozsah práce: 89 859 znaků

Abstrakt

V návaznosti na literaturu o populismu a nacionalismu v politice Indické lidové strany (Bharatiya Janata Party – BJP) tato práce zkoumá projevy hindského nacionalismu ve volebních programech BJP do federálních indických voleb a oficiálních projevech premiéra Narendry Modiho v parlamentu od roku 2014, tj. od roku kdy v dolní komoře parlamentu BJP drží dominantní pozici. Hindský nacionalismus zkoumá na základě tří oddělených kritérií: nacionalismu, etnického nacionalismu a náboženství. Na základě diskurzivní a obsahové analýzy vybraných textů zjišťuje, že nacionalismus, etnický hindský nacionalismus ani náboženství nejsou primárními narativy formálních projevů politiky BJP ani premiéra Modiho. Prvky hindského nacionalismu jsou však v obou typech textů přítomny a jejich výskyt je od roku 2014 čtenější v čase. Za primární narativ a dominantní volební strategii BJP tato práce označuje populismus a ekonomický rozvoj. Součástí práce je zároveň kapitola o historickém a politickém kontextu hindského nacionalismu a strany BJP. Tato část práce sleduje vývoj hindského nacionalismu od jeho myšlenkových kořenů v indickém antikolonialismu 19. století, přes společenskou organizaci RSS, formalizování ideologie a politickou propagaci hindského nacionalismu, až po projevy hindského nacionalismu během období dominance BJP na politické scéně Indie od roku 2014 do současnosti.

Abstract

Following literature on populism and nationalism in the politics of India's people's party (Bharatiya Janata Party – BJP) this thesis examines displays of Hindu nationalism in the election manifestos of the BJP from federal election years in India and in speeches by prime minister Narendra Modi made in parliament since 2014, that is since the year the BJP is in a dominant position in the lower chamber of the parliament. Hindu nationalism is examined based on three separate criteria: nationalism, ethnic nationalism and religion. Based on the discourse and content analysis of the chosen texts this thesis concludes that nationalism, Hindu nationalism, or religion are not the dominant narratives of the formal presentation of the BJP's or prime minister Modi's politics. Elements of Hindu nationalism are, however, present in them and their frequency has grown in time since 2014. This thesis considers populism and economic development to be the primary narratives of the BJP election campaigns. Included in this work is also a chapter on the historical and political context of

Hindu nationalism and the BJP. This part of the thesis follows Hindu nationalism starting with its ideological roots in the 19th century anti-colonial movement, through the RSS organization, formalization of ideology and political popularization of Hindu nationalism all the way to displays of Hindu nationalism in the era of BJP dominance since 2014 until today.

Klíčová slova

Indie, Indická lidová strana, Bharatiya Janata Party, BJP, Hindutva, Hindský nacionalismus

Keywords

India, Indian People's Party, Bharatiya Janata Party, BJP, Hindutva, Hindu nationalism

Title/název práce

Nacionalismus, etnicita a náboženství v současné politice Indické lidové strany

Nationalism, Ethnicity and Religion in Contemporary Politics of the Indian People's Party

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval panu docentu Perottinovi za jeho podnětné vedení práce a téměř nevyčerpatelnou trpělivost.

Obsah

Úvod	8
1 Cíl práce a metodologie	10
1.1 Nacionalismus, náboženství, etnicita (a populismus) – konceptualizace a metodologie analýzy	11
1.2 Výběr textů k analýze	16
1.3 Hypotézy	18
2 Politický a historický kontext	21
2.1 Hindský nacionalismus a RSS	21
2.2 Vývoj BJP	24
3 Nacionalismus, náboženství a etnicita ve volebních programech BJP a v projevech Narendry Modiho od roku 2014	32
3.1 Výsledky analýzy	32
3.2 Diskuze	39
Závěr	43
Summary	44
Použitá literatura	45
Internetové zdroje	48
Seznam příloh	50

Úvod

Jedněmi z velkých témat studia demokracií v 21. století jsou populismus a nacionalismus, případně jejich synergie. Populismus se zdá být s počátkem nového tisíciletí na vzestupu, často v kombinaci právě s nacionalistickými tendencemi, většina literatury o populismu a nacionalismu se však soustředí především na jejich projevy v zemích západu, analyzuje a srovnává evropské, severoamerické a případně jihoamerické příklady. Přehlíží tak jeden z nejzajímavějších příkladů současnosti – Indii.

Indie si během posledních deseti let, tj. od roku 2014, získala pozornost díky drtivým vítězství současné vládní Indické lidové strany (Bharatiya Janata Party, BJP) v čele s charismatickým Narendrou Modim, premiérem Indie začínajícím v roce 2024 své už třetí volební období. BJP i se svým premiérem se stala předmětem kontroverzí jednak stran svého historického původu jako politická odnož společenské organizace RSS, která bývá označována za extrémně pravicovou pro svou ideologii Hindutvy (hidského nacionalismu), ale i pro populistické prakticky Narendry Modiho.

Od roku 2014 se Indie pod vládou BJP o několik míst propadla v mezinárodních indexech demokracie i svobody¹ a násilí proti náboženským menšinám (především muslimům) je na vzestupu². V řadách mezinárodních pozorovatelů tak rostou obavy o bezpečnost etnických a náboženských menšin v Indii i o stav samotné indické demokracie. I přes nečekané oslabení ve federálních volbách letošního roku je BJP stále největší stranou dolní komory indického parlamentu s náskokem o více než 150 křesel. Centralizovaná povaha indické federace tak BJP a její koalici NDA propůjčuje značnou moc nad celým státem. Dlouhodobá dominance jedné strany založené na ideologii pravicového extremismu by tedy mohla mít dopad na budoucí podobu Indie.

I přes to, že je Indie největší demokracií světa a v současnosti i nejlidnatějším státem světa (respektive podle projekcí brzy přežene Čínu, se kterou se o první příčku dělí)³, je

¹ India secretly works to preserve reputation on global Democracy Index, 2013. The Guardian [online]. 2023-06-22 [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2023/jun/22/india-democracy-index-flawed-preserve-reputation-narendra-modi>

² MARCO, Ana, 2024. India Votes 2024: A resurgent Hindu nationalism sets the stage for the upcoming elections, driving communal violence. ACLED [online]. [cit. 2024-07-29]. Dostupné z: <https://acleddata.com/2024/04/28/india-votes-2024-a-resurgent-hindu-nationalism-sets-the-stage-for-the-upcoming-elections-driving-communal-violence/>

³ Population, total - India, China, United States, 2024. The World Bank [online]. [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=IN-CN-US&most_recent_value_desc=true

její současná politická scéna jen málo reflektována v české akademické sféře. Tato práce si proto klade za úkol představit současnou dominantní stranu indického parlamentu v kontextu historie strany i ideologie hindského nacionalismu a zároveň prozkoumat vliv ideologie Hindutvy na politiky BJP od roku 2014, kdy poprvé získala nadpoloviční většinu v dolní komoře parlamentu pod vedením Narendry Modiho.

Stěžejní částí této práce je obsahová a diskurzní analýza volebních programů BJP do voleb od roku 2014 a projevů premiéra Narendry Modiho ve federálním parlamentu. Cílem analýzy je zjistit, do jaké míry se ideologie hindského nacionalismu v těchto formálních výstupech strany a jejího hlavního představitele projevuje.

1 Cíl práce a metodologie

Jedním z problémů při zkoumání indické politiky a politického systému je její odlišný kulturní kontext oproti Evropě či Amerikám. Jako nejlidnatější stát světa je také často zkoumána v izolaci, případně v rámci svého vlastního regionu. S drtivým vítězstvím Indické lidové strany (BJP) v roce 2014 se však začaly objevovat analýzy politik a volebních strategií BJP zasazující stranu do již dříve popsanych globálních fenoménů jako jsou populismus (Saleem 2021; McDonnell a Cabrera 2019), radikální pravicový populismus (Leidig a Mudde 2023), autoritářských populismus (Leidig a Mudde 2023; Singh 2019), extrémní či radikální pravice (Leidig 2020; Ghasiya, Ahnert a Sasahara 2021), náboženský fundamentalismus (Kumar a Gupta 2020), etnický nacionalismus (Harriss 2015) atd.

BJP je úzce spjatá se Sangh Parivar, sdružením organizací, jež si za svůj úkol kladou reformu společnosti v souladu s ideologií hindského nacionalismu (Hindutvy). Ten je již od svých myšlenkových kořenů v 19. století spojen s nenávisť k muslimům a jiným náboženským menšinám či odporem ke koloniální vládě a potažmo k liberální demokracii, již vnímá jako import koloniální mocnosti. (Více v druhé kapitole této práce.) Již třetí volební období BJP v pozici dominantní strany (i přes překvapivé oslabení v letošních volbách), tak vyvolává obavy z možného úpadku demokracie v Indii a šíření násilí vůči etnickým menšinám.

Kromě zisku nadpoloviční většiny křesel v dolní komoře indického federálního parlamentu prošla BJP v roce 2014 také proměnou ve stranu centrovanou okolo svého nového vůdce Narendry Modiho, současného premiéra, jenž na stranu přitáhl pozornost akademické obce svými populistickými strategiemi. Modi je v literatuře často označován za klíčový prvek úspěchu BJP od roku 2014 (Jaffrelet 2021; Ziegfeld 2020; Chibber a Verma 2017; Shastri a Syal 2017; Palshikar a Suri 2017).

V této práci proto na základě obsahové a diskurzívní analýzy zkoumán projevy hindského nacionalismu ve volebních programech BJP a v oficiálních proslovech Narendry Modiho v parlamentu od roku 2014, tedy v rétorice strany a jejího předního představitele. Na základě programů popisují vývoj vztahu BJP k hindskému nacionalismu a na základě proslovů premiéra jeho osobní užívání hindského nacionalismu, následně pak také vztah Narendry Modiho ke straně a k hindskému nacionalismu v porovnání s populismem. Hlavním cílem práce je zjistit, zda BJP a Narendra Modi užívají širších narativů hindského nacionalismu jako explicitní motivace jednotlivých politik, či zda je hindský nacionalismus

jen jednou ze součástí jejich taktik k implicitní mobilizaci voličů na základě etnicity.

1.1 Nacionalismus, náboženství, etnicita (a populismus) – konceptualizace a metodologie analýzy

Při popisu ideologie Sangh Parivaru, hindského nacionalismu, a jím inspirovaných politik BJP se v akademické literatuře užívá několika různých pohledů. McDonnel a Cabrera (2019) BJP popisují jako pravicově populistickou stranu. Jako hlavní znak populismu přebírají rozdělování národa na „lid“ a „elity“ podle Muddeho a Kaltwassera (2013), kde „lid“ je v populistické rétorice vnímán jako morálně nadřazený „elitám“, jež jsou zdrojem korupce, a populisté se odkazují na „vůli lidu“, z níž by podle nich mělo pramenit politické směřování státu. Populismus je podle této definice proti nevoleným institucím a pro nástroje přímé demokracie jako jsou referenda. McDonnel a Cabrera vidí toto rozdělení na lid a elity v apelu BJP na hindskou většinu indické populace a v demonizaci opoziční strany INC, odkazují se na ideologická východiska hindského nacionalismu a na současné postoje členů BJP. Jako pravicový populismus zařazují McDonnel a Cabrera BJP pro její vymezování se vůči muslimům.

Ammassari, Fossati a McDonnel (2023) následně zkoumají rezonanci pravicově populistických názorů mezi voliči BJP. Shledávají, že voliči BJP jsou v průměru více nativističtí a populističtí. Nativistické nálady spojují s radikální populistickou pravíci. K populismu také v návaznosti na Barta Bonikowského přidávají tendenci autoritářství, přesněji obcházení institucí ve prospěch vlády se silnou veřejnou podporou.

Varshney, Ayyangar a Swaminathan (2021) však ještě o dva roky před Ammassarim, Fossatim a McDonnelem na základě průzkumů veřejného mínění tvrdí, že hindský nacionalismus není nutně v indické veřejnosti spojen s populismem. Populismus je podle nich prozatím pouze strategií na úrovni prominentních členů strany. Z voličů mají naopak tendenci více podporovat populismus ne-hindské menšiny.

Saleem (2021) zkoumá na základě volebních programů BJS (Bharatiya Jana Sang, předchůdce BJP) a BJP odděleně aspekty Hinduismu, hindského nacionalismu (Hindutvy) a hindského populismu. Náboženství, hindský nacionalismus a populismus jsou podle něj individuální faktory, kterých BJP ve své politice využívá, fungují nezávisle na sobě. Zajímavá je Saleemova diskuze nad Hinduismem jako náboženstvím potenciálně speciálně vhodným pro symbiózu s populismem. Využívá zde definice populismu jako tenké ideologie zaměřené spíše na politickou strategii, která vyžaduje jinou ideologii jako své jádro. Dochází

k závěru, že populismus BJP může pro své účely využívat jen moderní systematizovanou verzi Hinduismu, která je výsledkem hindského nacionalismu. Co se spojení populismu s hindským nacionalismem týče, tvrdí Saleem, že i když má Indie svou historii populismu (například za vlády Indiry Ghandi), do politiky BJP přináší populismus až Narendra Modi. Sama BJP a její ideologie hindského nacionalismu tak podle něj nejsou populistické a s odchodem Modiho je možné, že populistickou rétoriku opustí.

Leidig (2020) a v návaznosti na ni Ghasiya a Anhert (2023) identifikují v ideologii hindského nacionalismu a v rétorice užívané podporovateli i členy BJP prvky pravicového extremismu. Leidig kritizuje západní diskurz okolo Hindutvy pro nepochopení podstaty hindského nacionalismu. Náboženství je podle ní jen jednou částí této ideologie, důležitější je podle ní důraz na etnický nacionalismus, který můžeme stopovat už k V. D. Savarkarovi a jeho definici Hindutvy. Tento pohled na hindský nacionalismus jako spíše etnickou záležitost než náboženskou podporuje také práce Chhibbera a Vermy (2019), kteří na základě volebních průzkumů a průzkumů veřejného mínění zjišťují, že religiozita není silným faktorem v podpoře BJP u novějších voličů (konkrétně u voličů, jež BJP volili v letech 2014 a 2019). Ghasiya a Anhert (2023) následně zkoumají aspekty pravicového extrémismu (nacionalismus, rasismus, xenofobii, anti-demokratickou rétoriku, požadavek silného státu, konspirační teorie, nenávistné projevy) v projevech podporovatelů BJP na Twitteru.

I když však není náboženství klíčovým prvkem hindského nacionalismu jako takového, je součástí kampaní a politiky BJP. Kumar a Gupta (2020) ve svém článku zkoumajícím podporu nacionalismu a náboženského konzervatismu mezi veřejností zjišťují, že indiští občané inklinující k nacionalismu často zároveň podporují politiky jako zákazy náboženské konverze a porážky krav. Také vzhledem k tomu, že například stavba chrámu boha Rama ve městě Ayodhya byla původně iniciativou náboženské organizace Sangh Parivar, VHP, nemůžeme náboženskou agitaci z rétoriky BJP plně vyloučit.

Jak je vidět na základě citované literatury, zkoumat rétoriku a ideologii BJP lze na různých úrovních a skrze různé koncepty. Z tohoto důvodu se v této práci nebudu pokoušet BJP na základě programů nebo projevů premiéra Modiho zařadit do jediné kategorie a označit celou stranu jediným konceptem. Jednotlivé koncepty však použiji jako návodné pro identifikaci různých apelů na voliče a srovnávání jejich četnosti. Na základě analýzy se pak pokusím zodpovědět tři výzkumné otázky ohledně charakteristiky BJP, hindského nacionalismu a vztahu Narendry Modiho ke své straně.

O1: Je hindský nacionalismus přítomen jako hlavní narativ ve formální rétorice BJP?

Vzhledem k historii BJP, která vznikla jako politické křídlo organizace RSS, jejímž cílem je propagovat hindský nacionalismus (více v části 2 této práce), a hindský nacionalismus sama v minulosti propagovala, považuji za důležité (i s ohledem na citovanou literaturu) zjistit, zda je hindský nacionalismus stále ideologií strany a zda se v její rétorice projevuje.

O2: Do jaké míry je náboženství důležitou složkou ideologie hindského nacionalismu?

Tato otázka reaguje na nejasné určení povahy hindského nacionalismu v literatuře. Jedná se spíše o etno-nacionalistické hnutí či o náboženský fundamentalismus?

O3: Jak se hindský nacionalismus projevuje v projevech Narendry Modiho a jak je četný ve srovnání s populismem?

BJP vzbudila zájem světa po svém drtivém vítězství ve volbách roku 2014. Její úspěch je z velké části připisován vedení Narendry Modiho. Ten je zase spojován především s populismem a politikou ekonomického rozvoje. Stojí však v čele strany, jejímž původním úkolem bylo prosazovat v politice hindský nacionalismus. Jak se tato ideologie projevuje v jeho vlastní rétorice?

Téměř všechny citované studie zmiňují populismus buď přímo jako zkoumaný prvek politiky BJP nebo alespoň jako jeden z několika faktorů, které umožnily BJP (a konkrétně Narendrovi Modimu) masivní volební zisky od roku 2014 (respektive už od začátku století ve státě Gudžarát). Jako prvky populismu zde na základě Muddeho a Kaltwassera (2013), podobně jako ostatní studie zabývající se populismem BJP, identifikuji především rozdělování občanů na „lid“ a „zkorumpované elity“, v případě BJP konkrétně útoky na stranu INC a její přední členy, propagaci osobnosti Narendry Modiho jako vůdce strany (tedy například nadměrné užívání jeho jména či podoby v programech, případně odkazy na vlastní osobu v Modiho projevech) a kritiku nevolených institucí.

Navrhuji také pro popis některých politik a vyjádření BJP využít konceptu

exkluzního populismu⁴ (vymezeného vůči inkluzivnímu), jak jej opět popisují Mudde a Kaltwasser. Tento koncept je založen na exkluzi konkrétní skupiny obyvatelstva ve třech rovinách: materiální, politické a symbolické. Vzhledem k historii postojů BJP vůči menšinám považuji tento přístup za relevantní, i když se bude inherentně překrývat s hindským nacionalismem. Právě díky překryvu obou ideologií můžeme předpokládat jejich synergii, která by se ve volebních programech BJP i Modiho osobní rétorice měla projevit.

Nacionalismus jsem se rozhodl rozdělit na nacionalismus obecný, tj. apel na národ nebo stát bez explicitních odkazů na Hinduismus či hindskou etnicitu, a hindský nacionalismus odkazující na teoretický čistě hindský původ Indie využívající hindských nebo hinduistických symbolů, odkazy na bájnou minulost Indie či vymezování se vůči jiným etnikům a státům, konkrétně Pákistánu. Analýzu nacionalismu jsem se rozhodl takto rozdělit za účelem zkoumání, zda BJP či premiér ve své rétorice užívají více odkazy ke státu, tedy teoreticky sekulární instituci založené na občanství, či k etnicitě.

Pro identifikaci apelů na etnicitu si zde vypůjčuji některá z kritérií Kanchana Chandry (2011), které Chandra využívá jako proměnné pro identifikaci „etnických“ stran. Využívám jen výběr z kritérií, protože ne všechna Chandrova kritéria lze využít pro psaný text či projevy. Vybraná kritéria jsou následující: explicitní apely na konkrétní etnikum (v případě této práce na hindy), pozice strany na etnická politická témata a implicitní aktivace etnické identity (tj. zdůrazňování témat, která nejsou nutně etnická, ale jejich řešení mají různý dopad na jednotlivá etnika).

Z apelů na hindský nacionalismus však vymezují konkrétně náboženské apely. Jak je jasné ze Savarkarovy (a později Golwalkarovy) definice hindského nacionalismu a jak také poukazuje Leidig (2020), náboženství tvoří jen jednu část ideologie, což nemusí být z názvu (tj. „hindský“) jasné. (Pro více informací viz kapitulu 2 této práce.) Rozhodl jsem se proto v této práci zkoumat apely na hindy jako etnicitu a Hinduismus jako náboženství pro účely srovnání odděleně. Za projevy Hinduismu ve zkoumaném materiálu proto považuji odkazy na náboženské vyznání, tj. na konkrétní bohy, rituály nebo tradice spojované s Hinduismem. Z nich zmiňme například stavbu chrámu boha Rama ve městě Aydohoya nebo

⁴ Pro popis tohoto typu populismu zde volím slovo *exkluzní*, neboť slovo *exkluzivní*, jež je teoreticky protikladem slova *inkluzivní* (jak bychom mohli přeložit *inclusive populism*, vůči němuž se *exclusive populism* vymezuje), má v češtině jiné konotace a jeho význam je částečně posunut. *Exkluzní populismus* tak považuji za formu částečně zamezující zmatení čtenáře.

posvátnost krav. Podobně také budu rozlišovat vymezování se proti jiné etnicitě a jinému náboženství, tedy budu rozlišovat vymezování se proti muslimům jako etnické skupině a proti jejich náboženskému vyznání. Ve výsledné analýze se kritéria etnického apelu a hindského nacionalismu sčítají, neboť je náboženství součástí Hindutvy, ale uvádím také jejich oddělené hodnoty.

Zkoumané prvky a jejich indikátory shrnuji přehledně do *tabulky 1*.

T1: Sledované indikátory a popis jejich možných hodnot (nevyčerpávající)

Indikátor	Specifikum	Popis možných hodnot
Populismus (P)	Obecný (G)	Dělení národa na "zkorumpovanou elitu" (v indickém kontextu kritika a demonizace INC) a "morální lid", který populista dle vlastních slov reprezentuje. Také nadbytečné odkazy k vůdci strany (identifikace vůdce a strany, přijímaná osobní zodpovědnosti apod.) a kritika státních institucí, volání po jejich reformě.
	Exkluzní (E)	Exkluze některých skupin na materiální (např. limitování podpory), politické (odepření možnosti politické participace) nebo symbolické (vydělování skupiny z národa) rovině.
Nacionalismus (G)	Obecný (G)	Odkazy z nezávislé Indie jako sekulárnímu inkluzivnímu státu, odkazy k výročí spojeným se státem nebo apely národní hrdost či specifické pozitivní kvality indického národa (zahrnující menšiny).
	Hindský (H)	Odkazy na hindskou etnicitu nebo exkluze jiných menšin z národa (resp. identifikace národa s hindskou etnicitou). Odkazy ke "zlaté" éře v minulosti Indie. Zmínky politických témat spojených buď hindstvím, s dopady na menšiny nebo politiky tradičně asociované s hindským nacionalismem.
Náboženství (R)		Jakýkoliv odkaz k hindským bohům, spiritualitě či naukám (například posvátnost krav). Odkazy k politikám spojeným s náboženstvím (například stavba chrámu boha Rama).

Tabulka 1: Sledované indikátory a popis jejich možných hodnot

Zdroj: Autor

Celkový korpus textů na základě indikátorů analyzuji dvěma způsoby: kvantitativně a kvalitativně. Kvantitativní přístup spočívá v jednoduchém zaznamenávání frekvence indikátorů v jednotlivých textech, u populismu například počet odkazů k Naredrovi Modimu nebo frekvence označování INC za zkorumpovanou stranu, u hindského nacionalismu počet odkazů k problémům s ním tradičně spojovaným apod. Frekvenci indikátoru nezaznamenávám, pokud se jedná o opakované užití na stejných místech v jednom zkoumaném textu. V takovém případě považuji daný indikátor, většinou frázi, za rétorický nástroj, jenž mění povahu textu kvalitativně. Ve volebním programu BJP z roku 2024 je to například fráze „Modi guarantee“ (Modiho záruka), jež je nejen názvem celého programu, ale objevuje se také v názvu každé kapitoly programu. Tento případ považuji za změnu celkové rétoriky a zkoumání frekvence konkrétní fráze za redundantní.

Součástí analýzy je také kvalitativní zkoumání rétoriky a narativů jednotlivých textů. Konkrétně zkoumám, zda jsou témata a odkazy na konkrétní politiky v textech zasazena do širšího rámce hindského nacionalismu, zda je pro jejich opodstatnění využito narativů o čistě hindské Indii. Tedy je-li například menšinová politika v kontextu projevu nebo programu motivována nutností chránit hindskou většinovou populaci.

1.2 Výběr textů k analýze

Pro účely této práce jsem se rozhodl analyzovat dva typy textů⁵: volební programy BJP do federálních voleb od roku 2014⁶ (tj. od roku, kdy je do pozice premiéra zvolen Narendra Modi) a projevy Narendry Modiho v indickém federálním parlamentu⁷. Tyto texty jsou stylisticky a účelově rozdílné, společné jsou jim však: připravenost, tj. nejsou spontánní; periodičnost, jejich rozmístění v čase je povětšinou pravidelné a reflektuje vývoj rétoriky strany v čase; a v rámci kategorií jednotná formální stránka. Na základě těchto kritérií můžeme předpokládat, že zkoumané texty jsou výsledky pečlivého rozhodování a představují obraz strany a premiéra takový, jaký jej strana premiérů chtějí a jak je považují za ideální pro soudobou politickou situaci. Díky formální jednotě textů v rámci jednotlivých

⁵ Všechny analyzované texty jsou součástí přílohy k této práci ve formátu pdf.

⁶ Dostupné na oficiálních stránkách BJP: Bharatiya Janata Party [online], 2024. [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.bjp.org/>

⁷ Dostupné v archivu Komunikačního oddělení indické federální vlády: Press Information Bureau, Government of India - Archive [online], 2024. [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://archive.pib.gov.in/archive2/>

kategorií můžeme snáze srovnávat obsahovou stránku a její proměny v čase.

Vybrané skupiny textů se však liší v zamýšleném publiku. Volební programy umožňují sledovat proměny apelů strany na voliče během jednotlivých volebních kampaní. Změny v celkových narativech i v četnosti jednotlivých indikátorů zkoumaných analytických rámců tak můžeme korelovat například s podporou strany ve společnosti a při volbách. V této práci analyzuji tři programy BJP do dolní komory federálního parlamentu Indie z let 2014, 2019 a 2024. Ze všech programů BJP do federálních voleb vybírám právě tyto tři, neboť představují programy z let, kdy bylo BJP ve volbách úspěšná a získala drtivou většinu křesel v dolní komoře federálního parlamentu (Lok Sabhě), můžeme tedy očekávat, že jejich formulace bude mít větší dopad na vládní politiku než programy do voleb v letech, kdy BJP vládu nesestavovala.

Projevy v parlamentu jsou mnohem formálnějším apelem na zvolené členy obou komor a jsou úžeji spojeny s osobou Narendry Modiho než s jeho stranou. Zamýšleným publikem jsou zde tedy spolustraníci a členové opozice. Jelikož se nejedná o projevy určené k zisku voličů, můžeme předpokládat jinou míru výskytu témat jako jsou náboženství nebo etnicita užívaných podle níže citované literatury k polarizaci a mobilizaci občanů a zároveň i jinou míru populismu, který se v Modiho podání zdá být především komunikační strategií. Srovnáním výskytů jednotlivých problematik a celkových narativů mezi volebními programy strany a projevy premiéra v parlamentu můžeme sledovat rozdíly v politice strany a osobní politice Modiho a také analyzovat případné změny této dynamiky v čase.

Ze všech Modiho projevů v parlamentu za posledních deset let vybírám především periodické projevy premiéra, tzv. odpovědi na diskuzi k rozhodnutí o poděkování za proslov prezidenta (reply to „Motion of thanks“ to the Presiden’s address) pronášené v obou komorách při dvou příležitostech: po začátku fiskálního roku v Indii (tj. většinou v únoru) a po volbách do dolní komory (tj. většinou v červenci). Tyto proslovy jsou primárním zdrojem materiálu pro analýzu, jejich periodičnost a formální podobnost umožňuje snadné srovnání obsahu a narativu. Dohromady tvoří korpus 23 proslovů.⁸

K tomuto korpusu textů přidávám také proslovy k příležitosti posledního zasedání dolní komory ve volebním období (tj. dva proslovy v letech 2019 a 2024), které plní

⁸ Pro každý fiskální rok, kdy je Narendra Modi premiérem by měly existovat minimálně 2 projevy, jeden v dolní a jeden v horní komoře parlamentu. Výjimkami jsou roky 2015, kdy projev nejspíše neproběhl v horní komoře, oficiální komunikace premiéra ani oficiální kompendium projevů z digitální knihovny indického parlamentu tento projev neobsahují, a rok 2019, kdy neproběhly proslovy ke konci fiskálního roku, pouze po volbách. V letech 2014, 2019 a 2024 navíc přibývají ještě další 2 projevy po volbách.

obdobnou funkci jako hlavní korpus textů, a proslovy k výročím důležitých historických událostí, kterých je za posledních deset let pět. Výroční proslovy používám jako doplňující k hlavnímu korpusu textů, neboť představují příležitost pro premiéra vztáhnout se k minulosti státu a mohly by potenciálně odhalit rámec, skrze který premiér historii interpretuje, tj. například v případě Narendry Modiho bychom mohli předpokládat, že vzhledem k jeho působení v RSS bude v proslovech o historii státu využívat narativů hindského nacionalismu.

Oproti programům, které existují ve dvou oficiálních verzích, hindské a anglické, jsou proslovy Narendry Modiho původně pronášeny v hindštině a do angličtiny jsou dodatečně překládány. Vzhledem k tradici angličtiny v Indii a k tomu, že angličtina je dosud alespoň částečně oficiálním jazykem vládní komunikace Indie, nepovažuji překladovou povahu analyzovaného textu za překážku pro tuto práci, neboť analýza, kterou provádím, není závislá na drobných nuancích, ale na hledání konkrétních témat a zkoumání kontextu, ve kterém jsou pronášena.

1.3 Hypotézy

S ohledem na výzkumné otázky představené v část 1.1 a na citovanou literaturu představuji v této sekci několik hypotéz ohledně výsledků analýzy vybraných textů.

Původ BJP je historicky spojen se společenskou organizací RSS, jejímž základem je právě ideologie hindského nacionalismu. Pokud považujeme BJP za politické křídlo okruhu hindských organizací Sangh Parivar, založeného právě RSS, jak popisují autoři jako Jaffrelot (2010), Chalrabarty a Jha (2002) a další, jehož účelem je šířit ideologii hindského nacionalismu v politice, měly by volební programy BJP i proslovy Narendry Modiho v parlamentu užívat hindského nacionalismu k rámování jednotlivých témat.

H1: Hindský nacionalismus bude dominantním narativem analyzovaných textů.

Jelikož je hindský nacionalismus historicky založen na etnicitě, mělo by z hypotézy H1 vyplývat, že BJP bude ve svých odkazech ke státu využívat především apelů na etnicitu, tj. bude státní příslušenství (právně či symbolicky) podmiňovat příslušenstvím k hindské etnicitě spíše než právním občanstvím.

H1.1: V analyzovaných textech budou četnější apely na hindský nacionalismus než na nacionalismus obecný.

Ve volebním období 1999-2004 musela BJP v rámci koalice slevit z požadavků hindského nacionalismu v rámci koaličních vyjednávání. (Ogden 2012) Jelikož se v minulých dvou volebních obdobích nemusela pro vytvoření stabilní vlády spoléhat na koalici BJP, můžeme předpokládat, že témata propagovaná hindským nacionalismem (např. zrušení článku 370 ústavy nebo právní ochrana krav) se budou objevovat v pozdějších programech a projevech častěji, neboť BJP získala absolutní většinu křesel v letech 2014 a 2019 a v roce 2024 získala absolutní většinu křesel předpokládala, mohla si tedy být jistější přízní veřejnosti a témata hindského nacionalismu více propagovat.

H1.2: Četnost indikátorů hindského nacionalismu ve volebních programech a v projevech premiéra poroste v čase.

Co se náboženství týče, přijmeme-li logiku Eviane Leidig (2020) a konceptualizujeme hindský nacionalismus jako ideologii založenou především na etnickém nacionalismu s jen okrajovým přispěním náboženství, měli bychom ve analyzovaném materiálu najít větší množství odkazů k hindskému nacionalismu koncipovanému etnicky než k náboženství.

H2: V analyzovaných textech se budou častěji objevovat apely na hindskou etnicitu než na Hinduismus jako náboženské vyznání.

Poslední hypotézy se týkají vztahu Narendry Modiho a BJP. Saleem (2021) na základě minulých volebních programů BJS a BJP odvozuje, že hindských nacionalismus u těchto stran postupně ustupuje ve prospěch populismu. Spojíme-li toto tvrzení s další literaturou (Jaffrelot 2010, 2021; Shastri a Syal 2017), která úspěch BJP připisuje především populistické strategii Narendry Modiho, měli bychom očekávat nárůst četnosti populistických apelů a úbytek apelů na hindský nacionalismus v analyzovaných textech také v období 2014-2024.

H3.1: Projevy populismu budou v pozdějších volebních programech i v projevech Narendry Modiho četnější než projevy hindského nacionalismu.

Zároveň pokud se strana od roku 2014 čím dál více identifikuje s vedení Narendry Modiho a využívá v kampaních především jeho osoby, měli bychom v čase vidět konvergenci narativů volebních programů a projevů premiéra v parlamentu.

H3.2: Narativy volebních programů a proslovů premiéra se s časem budou více shodovat.

2 Politický a historický kontext

2.1 Hindský nacionalismus a RSS

Hindský nacionalismus jako ideologii můžeme stopovat ke knize *Hindutva: Who is a Hindu?* V. D. Savarkara z roku 1923. Savarkar, hindský aktivista a bojovník za nezávislost Indie, v ní vymezuje základní kritéria příslušnosti k hindské etnicitě a popisuje svou ideální představu nezávislého indického státu. Jeho dílo se stává základem pro další myslitele a populární vnímání hindského nacionalismu, ale především pro společensko-kulturní organizaci Rashtriya Swayamsevak Sangh (volně přeloženo jako „Národní organizace dobrovolníků“ – dále jen RSS), která se později stane základem pro BJP, předmět této práce. (Jaffrelot 2001: 12–14)

Podle Savarkara být hindem znamená splňovat tři kritéria: teritoriální, genealogické a náboženské. Za hindský považuje Savarkar celý Indický subkontinent, od Himalájí na severu až po Indický oceán na jihu. Hind by měl být potomkem dávných Indů z mytického védského období, respektive měl by Indii alespoň považovat za svou otčinu. Zároveň by měl Indii považovat za svou svatou zem, tedy přijmout za své jedno z náboženství, které se na území Indie zrodilo (Hinduismus, Budhismus, Sikhismus nebo jejich sekty). Hinduismus považuje za nadřazenou kategorii, neboť je flexibilní a přijímá po kouscích i jiná vyznání a Hinduismem tak nazývá každé původně indické náboženství. (Chalrabarty a Jha 2020: 62–63)

Hinduismus je však jen jednou částí Savarkarovy definice, můžeme tedy vidět, že samotné náboženství není dostatečným základem pro hindský nacionalismus a nemůžeme jej redukovat na náboženské hnutí. Větší roli hraje příslušnost k etnické skupině a přijetí jejích kulturních zvyků, kterých je náboženství jen součástí. Neodmítá sice myšlenku příslušníků jiných kultur a náboženství jako součástí indického národa, chtějí-li však být plnohodnotnými občany, měli by adoptovat hindské zvyky. (Ibid.: 68)

Podobně jako Savarkar před ním, využívá později M. S. Golwalkar k pojetí rozmanité kulturní tradice Indie jako jednoho národa plasticitu Hinduismu, do kterého může zahrnout celou řadu náboženství i kultur. Zároveň spirituální rozměr indické společnosti využívá k jejímu odlišení od společnosti západní, které podle něj tento rozměr chybí. Jazykovou rozmanitost Indie se snaží obhájit odkazem k Sanskritu, jenž je podle něj základem pro všechny indické jazyky, severní indoevropské i jižní drávidské (což však podle současného lingvistického výzkumu není pravda – drávidské jazyky tvoří vlastní jazykovou

rodinu)⁹. (Ibid.: 75)

Důraz na etnický a kulturní aspekt Golwalkarovy definice jde jasně proti duchu indické ústavy, která je založena na modelu liberálních sekulárních demokracií. Kritika ústavy ze strany hindských nacionalistů pro její opomíjení indické tradice je dodnes živým tématem. Ukazuje, že i když byl sekulární pohled na stát po západním vzoru dominantním modelem pro tvorbu státu v době vzniku ústavy, hindský nacionalismus nikdy nevymizel z obecného povědomí a od 80. let se z něj díky vyostřujícím se konfliktům mezi hindy a muslimy stává lákavá alternativa pro většinovou indickou společnost. (Brass 1994: 228–229)

Rashtriya Swayamsevak Sangh (RSS – Národní organizace dobrovolníků) vzniká v roce 1925 ve městě Nagpur v indickém státě Maharashtra. Zakládá ji K. B. Hedgewar inspirovan konceptem Hindutvy, jak jej popsal V. D. Savarkar. Cílem organizace bylo sjednotit a obrodit hindský národ, který se podle Hedgewara nechal podrobit Brity pro svůj slabý charakter. (Chalrabarty a Jha 2020: 161–163) Christophe Jaffrelot tento pocit slabosti nazývá „většinovým komplexem méněcennosti“ (2010) nebo také „hindským komplexem méněcennosti“ (2021: 28) a za jeho zdroj považuje zaprvé britský stereotyp o „poddajném (slabém) Indovi“ a zadruhé srovnání s muslimskou komunitou, již Hedgewar a další ideologové vnímali jako jednotnější a průbojnější než hindskou, díky čemuž se hindská většina snáze podrobovala požadavkům menšin (ať už muslimské či britské). Svůj cíl sjednotit hindský národ však RSS nechtěla praktikovat na politické rovině, inspirovaná minulými ideology hindského nacionalismu se soustředila spíše na obrodu národa zdola. (Chalrabarty a Jha 2020: 174–175)

RSS funguje na základě tzv. shakh, tj. místních buněk, kde se denně shromažďují mladí členové RSS ke společnému cvičení a vzdělání, které obsahuje především aspekty hindského nacionalismu, tedy apel na národní jednotu s odkazy na věčný hindský národ přítomný na indickém území od mytického védského období. RSS tak nechce hindskou komunitu přesvědčit o své ideologii, ale vychovat ji k ní. Staví se do role učitele a rádce a tuto roli si ponechává i v současnosti ve vztahu k BJP. (Jaffrelot 2010: 206–207) (Jaffrelot 2021: 14–16) (Chalrabarty a Jha 2020: 174–175)

⁹ Dravidian languages, 2024. Britannica [online]. [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Dravidian-languages>

Většinu členů organizace tvoří dobrovolníci (*swayamsevakové*), jejichž náplní práce jsou charitativní aktivity, pomoc při přírodních katastrofách nebo také vojenská participace při národních bezpečnostních hrozbách. Oddíly dobrovolníků RSS se účastnily obrany Indie při invazi do Kašmíru v roce 1947 nebo při Čínském útoku v roce 1962. Jejich pomoc při obraně vlasti ocenil i Jawaharlal Nehru, první premiér Indie. (Chalrabarty a Jha 2020: 175–178)

Kromě buněk, kde se setkávají dobrovolníci RSS, jsou nedílnou součástí organizace také *pracharakové*, kádroví členové organizace. Jedná se o dobrovolníky, za svou službu organizaci nedostávají zapláceno a jejich náklady nesou místní buňky RSS, ke kterým byli převeleni. Stát se pracharakem je tak nemalou obětí, mladí muži se pro službu organizaci často vzdávají studia, kariérních plánů i rodinného života. Motivací je jim především hindský ideál askeze a odříkání. Pracharakové jsou vysíláni buď na specifická místa, aby zakládali místní buňky RSS či pomáhali s jejich vedením, nebo do příbuzných organizací Sangh Parivaru, aby pomohli s jejich chodem. Nemají však žádnou formální funkci, jejich autorita je jen symbolická. (Jaffrelot 2021: 14–16) (Chalrabarty a Jha 2020: 174–175)

Ambicí RSS je však rozšířit ideologii hindského nacionalismu a sjednotit národ na co nejvíce frontách, brzy po založení RSS tak vznikají další organizace s RSS přímo asociované pokrývající další aspekty společenského života. Dohromady tvoří *Sangh Parivar*. Tyto organizace vznikaly většinou jako reakce na konkrétní problémy nebo jako hindské ekvivalenty jiných organizací. Mezi nejdůležitější patří Vishwa Hindu Parishad (VHP), jejímž cílem je vytvořit hindský ekvivalent církve, respektive jednotné autority ve věci hinduismu, a BJP, polická odnož Parivaru. (Jaffrelot 2010: 207) (Chalrabarty a Jha 2020: 175–178)

Podle dat z posledních několika let má RSS a celý Sangh Parivar téměř 600 tisíc dobrovolníků a členů a téměř 60 tisíc buněk po celé Indii.¹⁰ BJP jako politické křídlo Parivaru tak má možnost ke svým aktivitám povolát velké množství dobrovolníků po celé zemi. Prakticky je využívá především pro kontaktní volební kampaně a rozšiřování volební základny strany. Kádroví členové RSS také tvoří množinu potenciálních členů BJP, nejlepším příkladem je nejspíše současný premiér Narendra Modi, který byl před svým působením v politice pracharakem RSS. (Jaffrelot 2021: 34–38)

¹⁰FACTSHEET: RASHTRIYA SWAYAMSEVAK SANGH (RSS) [online], 2021. [cit. 2024-07-28]. Dostupné z: <https://bridge.georgetown.edu/research/factsheet-rashtriya-swayamsevak-sangh-rss/>

RSS je už od svého vzniku spojována s pravicovým extremismem. Někteří z minulých předních představitelů spolku a příbuzné hindské strany Hindu Mahasabha vokálně podporovali Adolfa Hitlera v jeho boji za Třetí říši (McDonnel a Cabrera 2019) (Ghasiya, Anhert a Sasahara 2023) a B. S. Moonje, jeden ze zakladatelů BJS a blízký spolupracovník RSS, ke kterému se na svých stránkách BJP dodnes hlásí¹¹, ve třicátých letech cestoval po Evropě, kde se mimo jiné setkal s Benitem Mussolinim. Fašistické mládežnické organizace se staly inspirací pro sakhy, dobrovolnické buňky RSS. (Leidig 2020) Eviane Leidig (2020) a další politologové (McDonnel a Cabrera 2019; Ghasiya, Anhert a Sasahara 2023) zkoumající ideologické kořeny hindské nacionalismu spojují Hindutvu a RSS s nacismem a fašismem také skrze ideologické elementy, ať už to jsou obecné ideologické prvky jako nadřazenost konkrétního etnika nebo konkrétní odkaz na mytickou árijskou rasu.

2.2 Vývoj BJP

Stranu BJP zakládají v roce 1980 bývalí poslanci za BJS (Bharatiya Jana Sangh). Strana BJS vznikla v roce 1951 jako jedna z organizací Sangh Parivar, konkrétně jako politický nástroj k prosazování hindského nacionalismu. Oproti současnému stavu BJP byl hindský nacionalismus hlavním a téměř jediným tématem BJS. Právě v tomto období došlo k politizaci hindského náboženského symbolismu pro účely strany. (Jaffrelot 2010)

BJS se nikdy nepodařilo samostatně prosadit ve volbách, především kvůli dominantnímu postavení INC v polovině dvacátého století. Na lokální úrovni již působili konzervativní hindští členové Kongresu a federální úroveň strany okolo premiéra Nehrua aktivně vedla kampaň proti hindskému nacionalismu. V národní politice se tak BJS prosadila až v rámci Janata Party v 70. letech, ke které se poslanci BJS přidali, aby vytvořili opozici k vládě Indiri Ghandi. Poslanci Janata Party, jež byli původně členy BJS, se však Hindutvy a cílů své původní strany nevzdali. Během svého působení v parlamentu prosazovali zákazy porážení krav, zákazy náboženské konverze a tvorbu učebnic historie, které by se více soustředili na mytickou indickou minulost a prosazovaly tak mezi mladými národní hrdost. Eventuelně však pro ideologické neshody stranu opustili a založili právě BJP, která měla mít širší politické portfolio, i když se měla dále držet ideologie Hindutvy a Sangh

¹¹ FOUNDER OF BHARTIYA JANA SANGH [online], 2024. [cit. 2024-07-28]. Dostupné z: <https://www.bjp.org/dr-syama-prasad-mookerjee>

Parivaru. (Ibid.)

V 80. a 90. letech se BJP vymezuje na dvou politických tématech: anti-muslimském lobby a chrámu boha Rama ve městě Ayodhya. Hindští nacionalisté dlouhodobě požadují jednotný občanský zákoník pro celou Indii bez ohledu na náboženské vyznání. Centrálním pro jejich snažení se stal případ Shah Bano, muslimky, které Nejvyšší soud přiznal výživné po rozvodu, z roku 1985. Parlament v čele s Rajivem Ghandim (INC) tehdy na popud konzervativních muslimských autorit rozhodnutí soudu anuloval. Kongres v té době na lokální úrovni, například ve státě Uttar Pradesh, vládl za podpory ortodoxních muslimských komunit, jejichž přízeň si vykoupil slibem udržení muslimského občanského zákoníku. BJP a hindští nacionalisté tento krok viděli jako podrobení se hindské většiny tlaku muslimské menšiny, proti čemuž se rozhodli bojovat. (Brass 1994: 231-233) Hindští nacionalisté se ještě dnes vymezují proti tomu, co nazývají ústupky menšinám (*appeasement of minorities*) a prosazují heslo „development for all, appeasement for none“ („rozvoj pro všechny, ústupky nikomu“). (Chhibber a Verma 2019)

Dlouhodobým tématem hindského nacionalismu je chrám boha Rama ve městě Ayodhya, respektive jeho obnova. Chrám, který měl být podle hindské mytologie místem Ramova narození, byl zbořen v 16. století muslimy a na jeho místě byla postavena mešita. VHP, Hindská světová rada, začala v 80. letech s kampaní na obnovu hindského chrámu, k níž se v roce 1989 přidala i BJP a obnova chrámu se stala součástí jejího volebního programu, což jí pravděpodobně vyhrálo několik křesel ve federálních volbách. (Brass 1994: 241) (Jaffrelot 2010)

V 90. letech BJP do seznamu svých hlavních požadavků přidává také anulování článku 370 ústavy, který státu Džammú a Kašmír přisuzuje speciální semiautonomní status v rámci Indické federace. Kašmír byl v minulosti jedním z princovských států (v angličtině *princely states*) Britské Indie a při dělení Indie se musel přidat buď k Pákistánu nebo Indii. Populace Kašmíru byla většinou muslimského vyznání, ale vládce byl Hind, a Kašmír se tedy ve výsledku přidal k Indii poté, co Pákistán na Kašmírské území vyslal svá vojska. Proběhla tehdy první ze tří válek o Kašmír mezi Indií a Pákistánem, jejím výsledkem bylo rozdělení Kašmíru mezi oba státy. V průběhu druhé poloviny dvacátého století pak v Kašmíru došlo k několika separatistickým pokusům a teroristickým útokům financovaným Pákistánem. (Brass 1994: 215-217) (Chalrabarty a Jha 2020: 219-220)

V průběhu 90. let BJP několikrát pozměnila své ideologické zaměření a snažila se oslovit co největší voličské spektrum. Hindský nacionalismus však zůstal základem jejího

průběžného směřování, a právě témata jako Ramův chrám ve městě Ayodhya pravděpodobně stála za nárůstem její popularity koncem tisíciletí. Již v roce 1996 se BJP stala největší stranou v dolní komoře parlamentu, nedokázala však ještě sestavit vládu. Teprve v roce 1998 sestavila první vládu v rámci koalice NDA (National Democratic Alliance), která ovšem rok na to padla o jeden hlas. Po následujících volbách, do kterých již BJP vstoupila se společným programem NDA, však jmenovaný premiér Vajpayee sestavil vládu, jež se udržela po celou dobu regulérního vládního období, a Vajpayee se tak stal prvním premiérem v historii Indie bez předchozí afiliace s INC vládnoucím plných 5 let. (Chalrabarty a Jha 2020: 220-223)

V praxi se BJP nesoustředila tolik na prosazování konkrétních politik jako na obecnou propagaci hindského nacionalismu a jeho normalizaci v politice. Součástí propagace Hindutvy byla samozřejmě i propagace RSS a celého Sangh Parivaru. Mediální prostor zaplnila vláda NDA nábožensko-etnickým pojetím indického národa, což zahrnovalo i negativní pohled na náboženské menšiny. (Ogden 2012)

Velkým úspěchem pro BJP byla kontrola národních rad pro vzdělání a historii: Indian Council of Historical Research, National Council for Educational Research and Training. Plány na nové školní osnovy a učebnice, jež měly prosazovat nový pohled na indickou historii (silně zatížený hindským nacionalismem), se však nikdy nestaly skutečností a byly vysazeny po porážce BJP ve volbách roku 2004. (Ogden 2012) (Flåtén 2017)

Ve volbách v roce 2004 však BJP podporu opět ztratila a nezískala dostatek mandátů na to, aby sestavila vládu. Výsledky ve volbách roku 2009 jsou pro BJP ještě méně příznivé. RSS a VHP vinily z pádu preferencí odklon BJP od hindského nacionalismu. Dokud byla BJP u moci, RSS jako mateřské organizaci upuštění od hindského nacionalismu tolik nevadilo. Po prohře v roce 2004 ale RSS zasáhla, nahradila prezidenta strany a BJP se vrátila k nacionalismu a hindské kultuře. Aby však oslovila i muslimské voliče, zdůrazňovala kompatibilitu hinduismu s ostatními náboženstvími. Začátkem tisíciletí ale Indií ještě rezonovaly pogromy ve státě Gudžarát z roku 2002, což apel na muslimskou populaci komplikovalo. (Chalrabarty a Jha 2020: 227-229) (Jaffrelot 2010)

Návrat BJP k moci nastává až s Narendrou Modim a jeho populistickou politickou strategií, díky které BJP nejdříve ovládne stát Gudžarát a následně získá v roce 2014 většinu ve federální Sněmovně.

Narendra Modi se začátkem století stává premiérem (*chief minister*) vlády státu Gudžarát. Do té doby nikdy sám nepůsobil v politice, pouze v poradní funkci jako šéf

organizace BJP nejdříve v Gudžarátu a následně na federální úrovni. Premiérem státní vlády zůstává až do roku 2014, ale už v roce 2013 je vybrán jako kandidát BJP na předsedu federální vlády. (Jaffrelot 2021: 74)

Během svého působení v Gudžarátu si Modi vytvořil pověst charismatického lídra a mnohé z jeho volebních taktik i ekonomických politik zdokonaluje právě během dekády ve funkci státního premiéra. Takzvaný „Gudžarátský model“ ekonomického rozvoje slibující uvolnění ekonomických restrikcí a přitahování velkých investorů se stal jedním ze stěžejních témat volebních kampaní BJP i osobních proslovů Narendry Modiho. Působení nynějšího indického premiéra v Gudžarátu se však neobešlo bez kontroverzí, z nichž nejtragičtější byly protimuslimské pogromy z roku 2002. Modi a jeho vláda sice nebyli ve vyšetřování shledáni vinnými z podněcování násilí, jejich nečinnost a absence Modiho odsouzení útoků na muslimy však naznačují postoje BJP k muslimské menšině. (Jaffrelot 2021) (Kim 2017)

Ve federálních volbách roku 2014 BJP získává překvapivých 282 křesel v dolní komoře parlamentu, tedy nadpoloviční většinu, s koalicí NDA dohromady 336 křesel. Konkurenční INC s koalicí UPA, vládní koalicí dvou předešlých volebních období, získaly dohromady pouhých 59 křesel. Jednalo se tedy o drastickou změnu ve prospěch BJP. Vzhledem k její dominantní pozici se dokonce začalo mluvit o nové fázi indického politického/stranického systému a o nástupu nové dominantní strany po vzoru INC minulého století. (Palshikar 2016) (Chhibber a Verma 2019) (Schakel, Sharma a Swenden 2019)

Vítězství BJP v roce 2014 bylo především v zisku křesel, neznamenalo nutně univerzální podporu v indické společnosti. Nadpoloviční většinu v dolní komoře parlamentu BJP získala s pouhými 31 % všech hlasů¹² a většina okrsků, kde BJP vyhrála se nacházela na západu a severu Indie, tedy ve státech s velkou hindskou populací. (Palshikar 201)

Pozornost se strhla především na Narendru Modiho a jeho volební taktiky. Analýzy voleb z roku 2014 vesměs označují Modiho osobnost za jeden z velkých faktorů výhry BJP, až čtvrtina voličů v průzkumech odpověděla, že nebýt Narendry Modiho jako kandidáta, nevolili by pro BJP. (Shastri a Syal 2017) Modiho osobnost ani jeho volební taktiky však určitě nebyly jedinými příčinami jeho drtivého vítězství. Analýzy volebního roku 2014 mezi další faktory připisují ekonomický program BJP, korupční skandály předchozí vládní kalice

¹² Indický volební systém je většinový (first-past-the-post systém), křeslo v okrsku vyhrává kandidát s nejvyšším počtem hlasů.

UPA ale také dlouhodobé demografické změny v indické společnosti. (Chhibber a Verma 2017)

Od roku 2013 je primárním narativem BJP ekonomický rozvoj Indie, Hindutva oficiálních programech a v politikách BJP ustoupila do pozadí (jak ukazují i výsledky analýzy této práce). Ve svých volebních kampaních se BJP i Narendra Modi řídili tématy a potřebami regionu a hindský nacionalismus užívali k mobilizaci pouze ve státech, kde k němu elektorát již byl nakloněn. První volební období Modiho u moci však nebylo poznamenáno prosazováním politiky hindského nacionalismu na federální úrovni. Pouze ve státech, kde místní vládě dominovala BJP docházelo k zákazům porážky krav nebo k zákazům náboženské konverze. (Palshikar 2016)

Již během Modiho prvního funkčního období však došlo k výraznému nárůstu nepokojů mezi hindskými a muslimskými komunitami, respektive k nárůstu útoků na muslimy. Ty byly většinou motivovány ochranou krav, obviněními z „milostného džihádu“ nebo vnímaným nedostatkem nacionalismu. Rostoucí trend následně pokračoval i v druhém volebním období vlády BJP.¹³

V roce 2019 je BJP ve volbách do dolní komory federálního parlamentu ještě úspěšnější než při volbách předchozích – samotná získala 303 křesel (s 37 % všech hlasů) a dohromady s koalicí NDA 353. Konkurenční INC získala pouze 52 křesel, společně s koalicí UPA si však polepsily na 92 křesel dohromady.¹⁴

V druhým funkčním obdobím Narendry Modiho se začaly jednotlivé politiky hindského nacionalismu projevovat i na federální úrovni. V roce 2019 došlo ke zrušení článku 370 ústavy a stát Džammú a Kašmír byl připojen k federaci jako dvě federální teritoria. (Aiyar 2020) Ve stejném roce také došlo k položení základního kamene chrámu boha Rama ve městě Ayodhya a chrám byl inaugurován v lednu 2024.¹⁵ Zároveň během tohoto volebního období průběžně rezonovala kontroverze ohledně tzv. Citizenship Amendemet Act, jenž usnadňoval přístup k občanství uprchlíkům z Bangladéše kromě těch, jež byli muslimského vyznání. Vláda tuto exkluzi muslimů vysvětlovala cílením uprchlíků

¹³ MARCO, Ana, 2024. India Votes 2024: A resurgent Hindu nationalism sets the stage for the upcoming elections, driving communal violence. ACLED [online]. [cit. 2024-07-29]. Dostupné z: <https://acleddata.com/2024/04/28/india-votes-2024-a-resurgent-hindu-nationalism-sets-the-stage-for-the-upcoming-elections-driving-communal-violence/>

¹⁴ 2019 Lok Sabha / Parliamentary Election Results, 2024. IndiaVotes [online]. [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.indiavotes.com/lok-sabha/2019/all-states/17/0>

¹⁵ Ram Mandir, Ayodhya, <https://www.britannica.com/>. Brtiannica [online]. 2024-07-13 [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Ram-Mandir-Ayodhya>

před politickou perzekucí na základě jejich náboženství, což muslimové nespĺňovali, neboť Bangladéš je většinou muslimská země. (Ghasiya, Anherť a Sasahara 2023)

V letošních volbách, tj. v roce 2024, BJP předpokládala získat až 400 křesel v dolní komoře parlamentu¹⁶ a posílení koalice NDA naznačovaly ještě exit-polls těsně po ukončení voleb před sčítáním hlasů.¹⁷ K velkému překvapení komentátorů i politiků BJP neposílila, naopak ztratila svou nadpoloviční většinu v dolní komoře parlamentu a při sestavování nové vlády se musela opřít o své koaliční partnery, jež měli v koalici NDA od roku 2014 vesměs pouze symbolickou roli. BJP samotná získala 240 křesel, dohromady s koalicí NDA pak 292 křesel. Oproti NDA posílil opoziční INC a překvapivě silnou se ukázala jeho předvolební aliance INDIA složená z převážně levicových stran. INC sám získal 99 křesel (téměř dvojnásobné polepšení od minulých voleb) a celý blok INDIA získal 230 křesel. BJP tak poprvé od roku 2014 bude muset čelit silné opozici.¹⁸

Není zatím jisté, jaký bude přístup Narendry Modiho a jeho koaliční vlády k politikám hindského nacionalismu. Na přelomu tisíciletí musela BJP opustit klíčové politiky Hindutvy v zájmu koaličního vyjednávání. Nastane podobná situace i nyní? Narendra Modi bude muset poprvé za svou politickou kariéru vyvažovat své zájmy se zájmy koaličních partnerů, dosud vládl vždy s podporou pohodlné většiny BJP, jak na federální úrovni, tak v Gudžarátu. Na druhou stranu z velkých požadavků hindského nacionalismu zůstává nezrealizovaný pouze jednotný občanský zákoník, což dává BJP možnost soustředit se na jediný problém v rámci politiky Hindutvy.

I kdyby se však politika hindského nacionalismu utlumila na federální úrovni, mohla by federální vláda nadále tolerovat agresivnější politiky na státní úrovni, jak bylo vidět v minulých volebních obdobích. Velkou částí prosazování Hindutvy je také kulturní propaganda a úprava školních osnov, v nichž může BJP nadále pokračovat.

V souvislosti s BJP jsou také zmiňovány obavy o indickou demokracii. Od roku 2014

¹⁶ SHARMA, Rishabh, ed., 2024. Why NDA needs 400 seats? Here's what BJP leaders are saying. India Today [online]. 2024-05-15 [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.indiatoday.in/elections/lok-sabha/story/bjp-nda-400-lok-sabha-seats-article-370-ucc-ram-mandir-babri-masjid-kashi-mathura-2539497-2024-05-15>

¹⁷ Exit Poll Results 2024 Highlights, 2024. NDTV [online]. 2024-06-02 [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.ndtv.com/india-news/exit-poll-results-2024-live-updates-lok-sabha-election-poll-of-exit-poll-results-5793719>

¹⁸ 2024 Lok Sabha / Parliamentary Election Results, 2024. IndiaVotes [online]. [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.indiavotes.com/lok-sabha/2024/all-states/18/0>

se Indie propadla v mezinárodních indexech svobody a demokracie.¹⁹ Letošní předvolební období se například neobešlo bez kontroverzí ohledně stavu opozice: bankovní účty INC byly zmraženy pro podezření z korupce a několik opozičních kandidátů bylo uvězněno nebo alespoň k vězení odsouzeno.²⁰

Indie již má historickou zkušenost s autoritářskou vládou jedné strany v čele s charismatickým vůdcem, respektive vůdkyní. V 70. letech minulého století se do čela federální vlády dostala Indira Ghandi, tehdejší kandidátka za INC. INC se ještě do konce 80. let těšil dominantní pozici v indické politice, federální i napříč státy, a žádná z opozičních stran ve volbách nedosahovala dostatečných výsledků, aby mohla INC konkurovat. Indira Ghandi zneužila svých pravomocí jako předsedkyně vlády a mezi roky 1975 a 1977 vyhlásila ve státě tzv. Pohotovost (v angličtině *The Emergency*), kdy byly pozastaveny pravomoci vlád jednotlivých států, správa států tak spadala přímo pod vládu federální, i práva občanů. (Mitra 2011: 73)

Proti vládě INC tehdy vznikla širší aliance opozičních stran, tzv. Janata Party (v rozporu se jménem se nejednalo formálně o stranu), z níž ve výsledku vznikla i BJP. S koncem 80. let pak končí i období dominance INC a dochází k fragmentaci indického stranického systému, z něžž koncem let 90. vychází BJP jako největší strana. (Chalrabarty a Jha 2020: 220-223)

Zatím ani BJP se svou velkou volební podporou nedosáhla univerzálnosti INC v době jeho dominance, mezi analytiky se však již objevují názory, že čím déle se BJP drží u moci, tím pravděpodobnější je transformace politického systému zpět v dominanci jedné strany. BJP je k roku 2023 vládní stranou (sama nebo v koalici) v 16 indických státech²¹ a vztahy států a federální vlády tak z části odrážejí vnitrostranické vztahy. Podobná byla situace také v době dominance INC. (Aiyar 2020) (Dua 2003) I přes decentralizační rétoriku ze začátku prvního volebního období navíc BJP federaci spíše centralizuje. (Aiyar 2020)

Politický systém Indie má jen málo protivah a kontrol, jež by bylo možné využít vůči samovládě jedné strany. Federální vláda a dolní komora parlamentu navíc disponují značnou

¹⁹ India secretly works to preserve reputation on global Democracy Index, 2013. The Guardian [online]. 2023-06-22 [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2023/jun/22/india-democracy-index-flawed-preserve-reputation-narendra-modi>

²⁰ RAJVANSHI, Astha, 2024. Why India's Political Opposition Is So Weak. Time [online]. 2024-04-2 [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://time.com/6962684/india-election-2024-opposition-party/>

²¹ BJP now has 12 states, Congress has 3, 2024. India Today [online]. 2023-12-04 [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.indiatoday.in/elections/story/bjp-political-map-landscape-after-latest-win-assembly-elections-congress-india-electoral-map-and-road-to-2024-lok-sabha-elections-2471578-2023-12-04>

mocí nad státy: prezident jednající na pokyny, respektive závazná doporučení vlády, jmenuje guvernéry (kteří zase jmenují předsedy státní vlády) a může ve státech vyhlásit stav státní nouze, čímž rozpustí místní vládu a může vládnout prezidentskými vyhláškami; parlament zase může státy libovolně reorganizovat (měnit hranice, vytvářet nové státy, měnit jejich názvy) bez souhlasu států. Federální vláda bez silné opozice tak má možnost přetvářet podobu indické federace podle vlastní vůle. (Mitra 2011: 73) (Dam 2016) (Pal 2016) (Sagar 2016)

Samotná struktura indické federace tak nabízí silně straně cestu autokracie. Historická ideologie BJP mající blízko k pravicovému extremismu, populistické metody Narendry Modiho, dominance BJP ve federální i národní politice a propad Indie v žebříčcích demokracie a svobody (z nichž některé Indii označují již za „demokracii s vadami“ či „volební autokracii“)²² tak dohromady vyvolávají obavy o budoucnost indické demokracie.

²² India secretly works to preserve reputation on global Democracy Index, 2013. The Guardian [online]. 2023-06-22 [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2023/jun/22/india-democracy-index-flawed-preserve-reputation-narendra-modi>

3 Nacionalismus, náboženství a etnicita ve volebních programech BJP a v projevech Narendry Modiho od roku 2014

3.1 Výsledky analýzy

Začneme-li nejobecnější rovinou analýzy, tedy rovinou narativů, můžeme na základě souhrnného čtení všech textů prohlásit, že BJP ani Narendra Modi nevyužívají ve formálních podobách stranické rétoriky (programech a proslovech v parlamentu) pro propagaci svých politik hindského nacionalismu.

Za jedinou výjimku by se dal považovat program BJP do voleb v roce 2014, v jehož předmluvě se autoři explicitně odkazují na tisíciletou historii Indie, k Védám a Upanišádám, k prosperující Indii minulosti a nadřazují indickou tradici proti západním zemím (pro konkrétní citace viz *tabulku 2*). Mimo předmluvu zde však nalezneme jen další dva odkazy ke zrušení článku 370 a jedenu zmínku chrámu boha Rama. V roce 2014 tak alespoň předmluva rámuje celý program BJP do narativu hindského nacionalismu, i když konkrétní politiky v programu vyjmenované už jsou bez odkazu na tento širší rámec.

Srovnáme-li předmluvu k programu z roku 2014 s předmluvami v letech 2019 a 2024 (kde už není jen jediná předmluva, ale i předmluvy premiéra Modiho, prezidenta strany a předsedy programové komise strany), odhalíme, že možné odkazy k hindskému nacionalismu v předmluvách z roku 2019 jsou už jen ojedinělé či nepřímé a v roce 2024 už se neobjevují vůbec.

Další jednotlivé odkazy ke konkrétním politikám spojovaným s hindským nacionalismem nebo k politikám s dopady na konkrétní etnika (v drtivé většině muslimy) byly v programech rámovány jako otázky bezpečnosti (např. Citizenship amendment act), práva žen (zavedení jednotného občanského zákoníku či zrušení muslimského způsobu rozvodu, tzv. trojitého *talaq*) nebo ústavního pořádku (zrušení článku 370 ústavy a zavedení dosud polo-autonomního státu Džammú a Kašmír jako federálního teritoria). (Konkrétní příklady uvádím v *tabulce 3*.) Tedy ani politiky podle literatury spojované s hindským nacionalismem BJP ve svých programech nemotivuje ideologii hindského nacionalismu, nebo alespoň ne explicitně.

Tabulka 2:**Příklady hindského nacionalismu z předmluvy k volebnímu programu z roku 2014**

Datum	Citát	Stránka
2014	India is the most ancient civilization of the world and has always been looked upon by the world as a land of wealth and wisdom.	1
2014	India's contribution to the march of civilization goes back to several thousand years before the Christian era.	1
2014	India was a land of abundance, prosperity, affluence, a land of sharing and caring living in perfect harmony and peace with the nature. From ancient times almost all religions practiced in different parts of the world, have existed peacefully in India and will continue to do so. India thus provides the most ennobling experience in spiritual co-existence.	1

Zdroj: Autor

Tabulka 3:**Příklady politik hindského nacionalismu rámcovaných jiným narativem (programy)**

Datum	Citát	Stránka
2019	BJP believes that there cannot be gender equality till such time India adopts a Uniform Civil Code, which protects the rights of all women, and the BJP reiterates its stand to draft a Uniform Civil Code, drawing upon the best traditions and harmonizing them with the modern times.	37
2019	We are committed to conserve and promote all culturally, religiously and spiritually significant heritage sites related to every faith in India and the ongoing PRASAD scheme will be expanded to achieve this goal.	36
2024	...empowered Muslim women by protecting them from the barbaric practice of Triple Talaq.	5

Zdroj: Autor

Žádná z politik není explicitně motivována exkluzí některého z menšinových etnik, naopak je-li tématem sekce menšinová politika, obsahují programy většinou hned několik prohlášení o tom, že BJP podporuje ochranu a rozvoj kulturního dědictví všech etnických, jazykových i náboženských etnik. Jako potenciální exkluzi muslimů a dalších náboženských menšin bychom mohli považovat místa, kde jsou tyto menšiny vynechány, například v části

programu z roku 2019 týkající se Citizenship Amendment Act (CAA), která z výčtu chráněných uprchlíků vynechává muslimy, nebo části všech programů, které pojednávají o ochraně znevýhodněných kast a podpoře chudých, kde jsou sice zmíněny takzvané Scheduled Castes a Tribes nebo Other Backward Classes²³, ale ochrana náboženských menšin zde zmíněna není. Oba případy lze však vysvětlit i bez odkazu na exkluzi či hindský nacionalismus. CAA řeší situaci uprchlíků z Bangladéše (kde je většina obyvatelstva muslimského vyznání), jejichž migrace je většinou motivována náboženskými důvody a nutná je tedy především ochrana bangladéšských menšin. CAA však vyvolává kontroverze právě pro svou exkluzi muslimů, je tedy spojován s hindským nacionalismem. Podporu znevýhodněných kast můžeme zase interpretovat ekonomicky jako obecnou podporu chudých, kdy není třeba zmiňovat příslušenství ke konkrétní menšině. Považuji tedy za důležité tyto případy zmínit, nedovoluji si je však interpretovat jako jasné důkazy hindského nacionalismu či exkluze některé z menšin.

Jako posun rétoriky směrem k hindskému nacionalismu, i když nepřímý, můžeme vnímat častější užívání hindštiny v programu z roku 2024. Kromě toho, že v tomto programu je mimo názvy již zavedených vládních programů (např. „Make in India“) užíváno jako označení státu „Bharat“ místo „India“, tedy hindský název Indie. (Stejný posun probíhá i v projevech Narendry Modiho z roku 2024) Navíc i názvy jednotlivých sekcí jsou často uváděny buď kompletně hindskými slogany nebo alespoň užívají hindských pojmů. Obzvláště u volebních programů, které mají svůj hindský ekvivalent a jejichž anglická verze by měla sloužit k oslovení právě ne-hindského obyvatelstva, považují tento vývoj za signifikantní. Užívání hindštiny v anglickém programu bychom tak mohli vnímat jako normalizaci hindštiny v komunikaci se širokou veřejností, tedy i normalizaci jazykové ambice hindského nacionalismu.

Tabulka 4:
Četnost výskytu indikátorů ve volebních programech

Rok	PG	PE	NG	NH	R	NH + R
2014	8	0	2	5	1	6
2019	24	1	3	11	3	14
2024	8	0	0	8	5	13

Zdroj: Autor

²³ Do těchto kategorií spadají tzv. vyjmenované kasty určené federální vládou, kmenové komunity a sociálně znevýhodněné kasty. Tyto kategorie jsou historicky nejchudší a v rámci indické ústavy mají právo na tzv. *reservations*, tj. například finanční podporu či rezervovaná místa ve vzdělávacích ale také politických institucích. (Sitipati 2016)

Tabulka 5:
Četnost výskytu indikátorů v projevech NM v Lok Sabhě

Datum	Příležitost	PG	PE	NG	NH	R	NH + R
11/06/2014	Reply to motion of thanks	2	0	3	1	0	1
27/02/2015	Reply to motion of thanks	2	0	2	1	2	3
03/03/2016	Reply to motion of thanks	1	0	0	0	1	1
07/02/2017	Reply to motion of thanks	7	0	1	2	1	3
07/02/2018	Reply to motion of thanks	12	0	0	1	0	1
13/02/2019	Poslední zasedání	0	0	1	0	0	0
25/06/2019	Reply to motion of thanks (po volbách)	4	0	2	3	0	3
06/02/2020	Reply to motion of thanks	3	0	2	5	0	5
10/02/2021	Reply to motion of thanks	3	0	2	2	1	3
07/02/2022	Reply to motion of thanks	9	0	2	3	0	3
08/02/2023	Reply to motion of thanks	7	0	0	4	0	4
05/02/2024	Reply to motion of thanks	9	0	0	3	0	3
10/02/2024	Poslední zasedání	1	0	2	4	1	5
02/07/2024	Reply to motion of thanks (po volbách)	3	0	1	7	3	10

Zdroj: Autor

Ani mezi projevy Narendry Modiho v parlamentu nenajdeme hindský nacionalismus v roli pojícího narativu, jímž by premiér spojoval či motivoval zmiňované politiky a témata. Můžeme však sledovat zvyšování (ne nutně lineární) frekvence výskytu indikátorů hindského nacionalismu v projevech s časem. Od ojedinělých, a navíc nepřímých odkazů k hindskému nacionalismu v projevech z prvních let působení Narendry Modiho ve funkci se dostáváme až do roku 2024, kdy odkazy k politikám spojovaným hindským nacionalismem, verbální útoky na Pákistán a odkazy k tisícileté historii demokracie v Indii

kulminují v projevech v dolní komoře (Lok Sabhě), viz *tabulku 5*. V projevech z horní komory jsou jakékoliv odkazy interpretovatelné skrze hindský nacionalismus poměrně vzácné s výjimkou roku 2022, viz *tabulku 6*.

Tabulka 6:
Četnost výskytu indikátorů v projevech NM v Rajya Sabhě

Datum	Příležitost	PG	PE	NG	NH	R	NH + R
11/06/2014	Reply to motion of thanks	3	0	2	1	0	1
09/03/2016	Reply to motion of thanks	2	0	0	0	0	0
08/02/2017	Reply to motion of thanks	4	0	0	0	0	0
07/02/2018	Reply to motion of thanks	2	0	0	1	0	1
26/06/2019	Reply to motion of thanks (po volbách)	3	0	0	2	0	2
06/02/2020	Reply to motion of thanks	1	0	0	1	0	1
08/02/2021	Reply to motion of thanks	2	0	2	2	0	2
08/02/2022	Reply to motion of thanks	5	0	0	6	3	9
09/02/2023	Reply to motion of thanks	5	0	0	2	0	2
07/02/2024	Reply to motion of thanks	6	0	2	3	0	3
03/07/2024	Reply to motion of thanks (po volbách)	2	0	1	0	0	0

Zdroj: Autor

Důležité je zde zmínit, že Modi se k politikám jako je zrušení článku 370 ústavy či zrušení muslimského způsobu rozvodu skrze trojitě *talaq* odkazuje pouze zpětně, tedy až poté, co se daná opatření podařilo vládě prosadit. (Jedinou výjimkou je zde jednotný občanský zákoník, který však Modi většinou zmiňuje v návaznosti právě na práva žen a zrušení trojitěho *talaq*.) Tneot přístup k hindskému nacionalismu, resp. tématům s ním spojených, je v kontrastu k ekonomickým tématům, jež Modi ve svých proslovech předesílá a představuje je jako minulé úspěchy i plány do budoucna. Jelikož se jeho vládě podařilo

tyto politiky hindského nacionalismu prosadit až v druhém volebním období, je logické, že výskyt témat hindského nacionalismu v jeho projevech s časem roste.

Stejně jako v programech strany navíc premiér témata asociovaná s hindským nacionalismem motivuje jinými narativy, bezpečností, právy žen apod. Opět tedy nemůžeme říci, že by hindský nacionalismus byl dominantním nebo rámcovým narativem projevů Narendry Modiho v parlamentu. (Konkrétní příklady v *tabulce 7*).

Tabulka 7:

Příklady politik hindského nacionalismu rámcovaných jiným narativem (proslovy)

Datum	Komora	Citát	Stránka
10/02/2021	Lok Sabha	[...] but for a progressive nation it was important for us to bring laws against Triple talaak.	6
08/02/2022	Rajya Sabha	The abrogation of Article 370 in Kashmir has empowered the mothers and sisters there.	12
05/02/2024	Lok Sabha	Today, there is talk of unprecedented development in Jammu and Kashmir, and it is being celebrated with pride.	15
07/02/2024	Rajya Sabha	Article 370 was abolished, and only then, after so many decades, did SC, ST, OBC communities get the rights that the people of the country had been getting for years.	6
10/02/2024	Lok Sabha	Today, the resolution passed by this House regarding the construction of the Ram Temple will give the future generations of this country, the constitutional power to take pride in the values of this nation.	7

Zdroj: Autor

Na základě celkové analýzy materiálu tedy můžeme odmítnout hypotézu H1. Hindský nacionalismus není dominantní rámcovým narativem volebních programů BJP ani projevů Narendry Modiho v parlamentu. Odmítnutí hypotézy však musíme podmínit výhradou. I když hindský nacionalismus není dominantním narativem motivujícím jednotlivé politiky, je rozhodně přítomným ideologickým proudem. I přes to, že BJP upustila od explicitního rámování svého programu pomocí hindského nacionalismu, nárůst četnosti odkazů k tématům spojovaným s hindským nacionalismem v čase a kvalitativní posun k hindštině ve volebním programu a Modiho projevech z roku 2024 by mohl být indikátorem, že se strana k hindskému nacionalismu vrací a užívala jej jako jeden z mobilizačních apelů v posledních volbách do dolní komory parlamentu.

I přes odmítnutí hypotézy H1 můžeme přijmout hypotézy H1.1 a H1.2. Potvrzení

hypotézy H1.2 vychází z diskuze v předchozím odstavci. Výskyty odkazů k hindskému nacionalismu jsou ve volebních programech i v projevech premiéra vsutku četnější v čase, pouze nejsou explicitně zasazené do narativu hindského nacionalismu. Co se hypotézy H1.1 týče, považují její přijetí za jednoznačné. Odkazy k hindskému nacionalismu v programech i v projevech jasně převažují nad odkazy k obecnému nacionalismu. (viz *tabulky 5 a 6*) Jedině projevy k různým výročím jsou podpořeny inherentní nacionalistickým narativem vycházejícím z jejich tématu, pravidelné projevy premiéra v parlamentu či volební programy se omezují na občasné zmínění výročí nezávislosti či na důvěru občanů v demokratické instituce, nenalezneme však rámcové odkazy k historii Indie, které by nebyly blízké hindskému nacionalismu.

V diskuzi o propojení náboženství a hindského nacionalismu se na základě analyzovaného materiálu přikláním k tvrzení Eviane Leidig: náboženství je součástí ideologie hindského nacionalismu podřízenou kulturní a etnické složce. V souladu s hypotézou H2 ve volebních programech i v projevech premiéra převažují apely na hindský nacionalismus nad explicitně náboženskými apely (viz *tabulky 4, 5, a 6*). Náboženské apely jsou spojené primárně se stavbou chrámu boha Rama, jiné zmínky náboženství jsou buď citace z Véd či Upanišád nebo obecné odkazy k bohu, které bychom mohli interpretovat také jako rétorické figury spíše než jako explicitní apely na náboženství. Ve volebním programu z roku 2024 se objevuje nadstandardní počet zmínek náboženství, ty jsou však většinou v kontextu péče o kulturní dědictví či veřejné diplomacie a nejsou apelem na vyznání voliče. Podobně i zmínky o ochraně krav jsou v programech motivovány jejich zemědělským účelem.

Jelikož populismus není hlavním tématem této práce, budu se jím zabývat především v následující sekci 3.2 Diskuze. Co se však předeslaných hypotéz H3.1 a H3.2 týče, obě se ve výsledcích analýzy potvrdily. Pokud bychom mohli volebním programům i premiérovým projevům v parlamentu přiřadit rámcové narativy, budou to ekonomický rozvoj a samotná osoba Narendry Modiho. Oba narativy se v čase vyvíjí.

Jak už jsem zmínil výše, volební program BJP z roku 2014 v předmluvě rámcuje politiky BJP hindským nacionalismem, Narendra Modi však během prvního volebního období ve svých proslovech v parlamentu k Hindskému nacionalismu téměř nevyjadřuje. Program z roku 2019 je výrazně méně ovlivněn hindským nacionalismem a mnohem více se

soustředí na osobu Narendry Modiho. V roce 2024 pak vidíme posun k hindštině ve volebním programu a zároveň vidíme nárůst výskytů indikátorů hindského nacionalismu v projevech premiéra. Volební program z roku 2024 je zároveň v podstatě postaven na osobě Narendry Modiho, od názvu (Modiho záruka), přes užívání Modiho fotek v téměř každé sekci až po propagování jeho vedení strany. Volební programy BJP tak konvergují s Modiho politikou a rétorikou, neboť Modi se de facto stává hlavní tváří strany. Hypotézu H3.1 tedy považuji za potvrzenou.

Porovnání četnosti indikátorů populismu a hindského nacionalismu je pak také poměrně přímočaré. Oproti hindskému nacionalismu nalezneme ve volebních programech BJP i v projevech Narendry Modiho více indikátorů populismu než hindského nacionalismu. (viz *tabulky 4, 5, a 6*) Jedná se především o odkazy na korupci v současnosti opoziční strany INC a propagaci Modiho jako vůdčí osoby strany. Oproti očekávání jsem však během analýzy nenalezl téměř žádné známky exkluzního populismu (viz diskuze o nepřítomnosti exkluze v indikátorech hindského nacionalismu výše). O populismu v analyzovaném materiálu více v následující sekci.

3.2 Diskuze

Zjištění vyplývající z analýzy textů je překvapivé. BJP je z historického hlediska produktem RSS a součástí Sangh Parivar, intuitivně bychom tedy vzhledem k povaze těchto organizací mohli předpokládat, že se hindský nacionalismus explicitně projeví ve formulaci volebního programu BJP i v rétorice jejího premiéra. V textech jsem sice našel témata a dílčí narativy spojované s hindským nacionalismem, nelze však říct, že by hindský nacionalismus byl primárním tématem volebních programů či projevů Narendry Modiho. Jak si tedy vysvětlit tento zdánlivý paradox?

Jednou odpovědí nám může být práce Palshikara a Suriho (2017) či Pradeepa a Vermy (2017), kteří reflektují volby do Lok Sabha v roce 2014 a docházejí k závěru, že možná nejdůležitějším faktorem, který BJP přivedl nové voliče, byl její ekonomický program liberalizace a podpory nižších kast. Obzvláště v kontextu předchozích dvou vlád koalice UPA vedené INC, která k závěru svého druhého období trpěla korupčními skandály, po kterých indiští voliči nejspíše lepší alternativu, se nový ekonomický program pravděpodobně zdál lákavým.

Neopomenutelná je také postava Narendry Modiho. Shastri a Syal (2017) na základě volebních průzkumů z roku 2014 zjišťují, že okolo čtvrtiny voličů BJP by pro BJP nevolilo,

pokud by v jejím čele nestál právě Modi. K podobnému výsledku dochází také Shastri (2019), tentokrát však pro volby v roce 2019, v nichž by pro BJP nevolila až třetina voličů, pokud by ji do voleb nevedl Modi.

Nebylo by překvapivé, kdyby k těmto závěrům po volbách v roce 2014 došlo i vedení BJP a na jejich základě by se rozhodlo přeformulovat strategii pro následující roky. Tomu by odpovídalo i pozorované rámování volebního programu z roku 2014 předmluvou založenou na hindském nacionalismu, od něhož strana v dalších programech upouští. Následné programy v letech 2019 a 2024 jako svůj rámcový narativ využívají především ekonomický rozvoj státu.

BJP se tak pod vedením Narendry Modiho stává především populistickou stranou jak soustředěním se na propagaci osoby Modiho samotného, tak dělením národa na zkorumpované elity (v případě Indie stranu INC) a morálně nadřazený lid, jehož je Modi zástupcem. Průběžným tématem volebních programů a Modiho parlamentních projevů se přibližně od roku 2019 stává ostrá kritika vlády koalice UPA, ale i dominantního období INC v druhé polovině minulého století. Modi se ve svých proslovech až agresivně vymezuje proti vládě INC a rodině Ghandiů s INC spojené. Stranu i rodinu nazývá zkorumpovanými a velkou část neúspěchů indického státu vinní na ně. Volební programy BJP tento narativ propagují také.

Nárůst populistické rétoriky v projevech Narendry Modiho v parlamentu můžeme sledovat především v posledních proslovech před volbami do dolní komory, po volbách četnost populistických indikátorů naopak klesala. Lineárnější vývoj můžeme vidět v programech BJP. Četnost indikátorů je sice nejvyšší v programu z roku 2019, je to však proto, že jsem velkou část odkazů k Modimu v programu v roce 2024 shrnul pod kvalitativní indikátor. Samotný název programu, *Modiho záruka*, naznačuje, že zde dochází k celkové změně rétoriky. Počítat každý výskyt sousloví *Modi guarantee*, jež se objevuje v názvu každé sekce jsem považoval za redundantní. Za kvalitativní jsem také považoval nárůst počtu fotek premiéra v programech. Srovnáme počty fotek Narendry Modiho v programech z let 2014 a 2019 (1 a 6) s počtem v roce 2024 (49 na 76 stránek programu). Počet fotek v roce 2024 je až osminásobný oproti roku 2019. Tuto změnu proto označuji za kvalitativní změnu v prezentaci programu.

Modiho populismus by mohl být dalším faktorem omezení hindského nacionalismu v rétorice BJP, a to nejen proto, že strana zvolila po volbách 2014 novou strategii. Saleem (2021) identifikuje jako další z charakteristik populismu odloučení se od minulosti

a propagaci zářné budoucnosti, což jde přímo proti jedné z premis hindského nacionalismu o mytické zlaté éře v minulosti, ke které je třeba se vrátit. Ve chvíli, kdy BJP využila Modiho populismu k propagaci strany, musela se od narativu o návratu k bájně minulosti vzdát ve prospěch vize o nové Indii. Na základě osobního čtení materiálu mohu říct, že kdybych i ve své analýze využil po vzoru Saleema kritéria novosti a pohledu do budoucna, počet zaznamenaných indikátorů populismu by se možná až zdvojnásobil – bylo by možno jej dokonce považovat spíše za kvalitativní znak Modiho rétoriky.

Pokud ale absenci hindského nacionalismu ve zkoumaném materiálu vysvětlujeme konfliktem s populistickou strategií, jak vysvětlíme nevyužití potenciální synergie hindského nacionalismu a exkluzního populismu? Proč nevyužít alespoň části narativu hindského nacionalismu, pokud je v souladu s populistickou politikou?

Navrhuji zde dvě alternativní odpovědi na tuto otázku. První vychází ze stigmatizace hindského nacionalismu a historické zkušenosti BJP. Během koaličního vyjednávání v roce 1999 musela BJP upustit od nejexplicitnějších požadavků hindského nacionalismu, aby udržela tehdejší koalici. Pokud si navíc v roce 2014 svou podporu BJP získala apelem na ekonomická témata, mohla se rozhodnout pro upozadění kontroverzních témat a jejich prosazování pouze v době, kdy se strana cítila pohodlně ve své parlamentní většině a veřejné podpoře.

Druhá možná odpověď vychází naopak z normalizace hindského nacionalismu v indické společnosti. Jak ukazují Chalrabarty a Jha (2020), Jaffrelot (2010), Singh (2019), Mitra (2005) a další, neliší se formální politika BJP vůči menšinám od politiky INC. Hindský nacionalismus je již od 19. století jedním z ideologických proudů v indické společnosti, a i INC založený na sekulární představě Indie měl ve svých lokálních strukturách hindské tradicionalisty, skrze které mohl uspokojovat poptávku voličů sympatizujících s hindským nacionalismem. Tyto voliče si BJP získala již v devadesátých letech podporou stavby chrámu boha Rama. V roce 2014 pak svou voličskou základnu rozšířila o voliče hledající ekonomickou alternativu k předchozí vládě. Jelikož tyto voliči nutně nesouhlasili s programem hindského nacionalismu, využila BJP místo explicitních apelů na hindský nacionalismus implicitní aktivaci etnicity skrze politické problémy s hindským nacionalismem spojované, aniž by je musela rámovat do širšího narativu hindského nacionalismu. Vyhýbá se tak kontroverzi s hindským nacionalismem přímo spojené, ale zároveň si příznivce hindského nacionalismu udržuje.

I přes zjištění této práce o absenci jednotného narativu hindského nacionalismu ve formalizovaných podobách politik BJP skrze volební programy a oficiální projevy premiéra v parlamentu nemůžeme ignorovat výsledky práce Ghasiyi a Ahnerta (2023), Eviane Leidig (2020), Kumara a Gupty (2020), Ammassariho, Fossatiho a McDonnella (2023) a dalších, kteří ve svých zkoumáních nalézají známky hindského nacionalismu na úrovni voličů i vyšších funkcionářů BJP. Zároveň nelze opomíjet vzrůstající četnost komunálního násilí v Indii či propad Indie v mezinárodních indexech demokracie a svobody.

Přesto, že hindský nacionalismus není primární strategií BJP v čele s Narendrou Modim, je stále nedílnou součástí historie strany i neformální volební kampaně. I když tedy současná indická vláda během svých dvou volebních období aktivně nepropagovala politiky založené na narativu hindského nacionalismu, aktivně se proti němu nevymezovala a pomohla jej normalizovat ve veřejném diskurzu. V současnosti se tedy hindský nacionalismus nejspíše projevuje především v názorech a náladách společnosti, strana jej dosud využívala především jako mobilizační volební strategii. Do budoucna se však může opět stát explicitní součástí indické politiky, především pokud se proti němu alespoň část voličů nevymezí a nenechá volné pole společensky konzervativnější části BJP. Náznak můžeme vidět již v náhlém vzrůstu počtu indikátorů hindského nacionalismu a apelů na náboženství v Modiho projevu v Lok Sabhě po volbách v letošním roce.

Projevy Hindského nacionalismu je tedy potřeba zkoumat především v indické společnosti, tj. mezi voliči a na úrovni například komunálního násilí, nebo v praktických politikách, jež BJP prosazuje. Jak píše Leidig a Mudde (2023), hindský nacionalismus se u BJP projevuje spíše v činech než ve slovech. Tento rozkol praktické politiky a oficiální rétoriky však může být podnětným předmětem dalšího zkoumání například z pohledu práce populistických stran se stigmatizovanými tématy.

Do budoucna bude pravděpodobně nejsledovanějším aspektem BJP a indické politiky vztah Narendry Modiho a BJP. Na základě této práce se ukazuje, že Modi je především populistou, okolo nějž se formuje i program samotné strany. I když se však zdá, že Modiho populismus pohlcuje původní ideologické zaměření BJP, tj. hindský nacionalismus, můžeme v jeho osobní rétorice v oficiálních projevech i v programech BJP vidět opětovný nárůst počtu výskytů odkazů k politikám hindského nacionalismu. Hindutva tak není v Indii zapomenuta a s dalším volebním obdobím BJP v dominantní pozici můžeme očekávat její opětovný explicitní vstup do indické politiky.

Závěr

V této práci jsem na základě diskurzivní a obsahové analýzy volebních programů a proslovů premiéra v parlamentu ukázal, že i přes historické spojení strany BJP hindským nacionalismem a osobní působení současného premiéra federální vlády ve společenské organizaci RSS propagující hindský nacionalismus, nenajdeme ve formálních formulacích politik současné vlády přímé odkazy k této ideologii a není užívána ani jako rámcový narativ, který by motivoval jednotlivé politiky s hindským nacionalismem tradičně spojované. I přes absenci širšího narativu však ve volebních programech i v prosloveh premiéra nalézám odkazy k tradičním požadavkům hindského nacionalismu, jež můžeme považovat za implicitní aktivaci hindské etnicity, a tudíž za způsob mobilizace jedné z voličských základů BJP. Tyto nepřímé apely na hindský nacionalismus jsou v analyzovaných textech v čase čtenější.

Zároveň v práci zkoumám vztah náboženství a hindského nacionalismu, jenž je s Hinduismem spojený, ale tvoří jen část etnicko-kulturního nacionalismu BJP. Na základě srovnání četnosti výskytů apelů na etnicitu a na náboženství ve volebních programech a projevech premiéra v parlamentu a za zohlednění jejich kontextu usuzuji, že náboženský apel sice hraje v hindském nacionalismu roli, ale pouze dílčí, jež je upozaděna ve prospěch etnického chápání hindské kultury.

V rámci práce také nabízím historický a politický kontext BJP a hindského nacionalismu od jeho myšlenkových kořenů z 19. století až po jeho projevy od roku 2014, tj. od roku, kdy BJP získala dominantní postavení v dolní komoře indického parlamentu. Na základě tohoto přehledu konstatuji, že i když se narativ a politiky hindského nacionalismu nemusejí projevovat v explicitní politice současné federální vlády, je hindský nacionalismus patrný na státní úrovni ve státech, kde je jednou z vládních stran BJP (v koalici či sama), ve vzdělávací politice BJP a obecně v indické společnosti, neboť od roku 2014 došlo k markantnímu vzrůstu případů násilí proti náboženským menšinám.

Na základě analýzy textů dále označuji za jejich dominantní narativ ekonomický rozvoj Indie a populismus Narendry Modiho. Volební programy i Modiho projevy v parlamentu se v čase postupně více soustředí na Modiho osobu a jeho osobní vedení strany.

Summary

In this thesis I have shown, based on the discourse and content analysis of election manifestos and the prime minister's speeches in parliament, that even though both the BJP and the prime minister are historically closely tied to the ideology of Hindu nationalism and its main propagator, the RSS organization, the formal expressions of the current federal government's politics do not contain a framing narrative of Hindu nationalism which would act as motivator for individual politics associated with Hindu nationalism. Though an overarching narrative might be absent in both the election manifestos and the prime minister's speeches, I have found references to traditional demands of Hindu nationalism which could be considered as implicit activation of ethnicity used to mobilize a part of the BJP's electoral base. These indirect appeals to Hindu nationalism were more frequent with time in the analysed material.

At the same time based on the analysis of the chosen texts I examine the relationship of religion and Hindu nationalism, connected to Hinduism, which however represents only a part of the ethno-cultural nationalism of BJP. Comparing the frequency of occurrences of religious and ethnic appeals in the election manifestos and in the prime minister's speeches while also taking into account their context I conclude that the religious appeals play only a supporting role to Hindu nationalism, being pushed to the background in favour of the ethnic conception of Hindu culture.

As a part of this thesis. I also present the historical and political context of BJP and Hindu nationalism from its ideological roots in the 19th century to its displays since the year 2014, that is since the year the BJP attained its dominant position in the lower chamber of the Indian parliament. Based on this overview I claim that even though the Hindu nationalism narrative may be explicitly absent from the policies of the current federal government, Hindu nationalism is still apparent on state level, in states where BJP is a part of the government, in the educational politics of BJP and more generally in Indian society, considering the sharp increase in violence against religious minorities since 2014.

Based on the textual analysis I also observe economic development and populism of Narendra Modi to be the material's dominant narratives, Both the election manifestos and Modi's speeches in parliament are progressively more focused in time on Modi's person and his leadership of the party.

Použitá literatura

- AIYAR, Yamini a Louise TILLIN, 2020. "One nation," BJP, and the future of Indian federalism. *India Review*. 19(2), 117-135.
- AMMASSARI, Sofia, Diego FOSSATI a Duncan MCDONNELL, 2023. Supporters of India's BJP: Distinctly Populist and Nativist. *Government and Opposition*. (58), 807-823.
- BAYLY, Susan, 1999. *The New Cambridge History of India (IV-3): Caste, Society and Politics in India from the Eighteenth Century to the Modern Age*. Cambridge University Press. ISBN 0521264340.
- BRASS, Paul R., 1994. *The New Cambridge History of India (IV-1): The Politics of India since Independence*. 2. Cambridge University Press. ISBN 0621453623.
- COBRIDGE, Stuart, John HARRISS a Craig JEFFREY, 2013. *India Today: Economy, Politics & Society*. Polity. ISBN 978-0-7456-6111-4.
- DAM, Shubhankar, 2016. Executive. In: CHOUDRY, Sujit, Madhav KHOSLA a Pratap Bhanu MEHTA, ed. *The Oxford Handbook of The Indian Constitution*. Oxford University Press, s. 344-365. ISBN 978-0-19-870489-8.
- DE, Rohit, 2016. Constitutional Antecedents. In: CHOUDRY, Sujit, Madhav KHOSLA a Pratap Bhanu MEHTA, ed. *The Oxford Handbook of The Indian Constitution*. Oxford University Press, s. 69-87. ISBN 978-0-19-870489-8.
- DUA, Bhagwan D., 2003. The Prime Minister and the Federal System in India. In: DUA, Bhagwan D. a Mahendra Prasad SINGH, ed. *Indian Federalism in the New Millennium*. Manohar, s. 130-185. ISBN 81-7304-502-X.
- FLÅTEN, Lars Tore, 2017. Spreading Hindutva through education: Still a priority for the BJP? *India Review*. 16(4), 377-400.
- GHASIYA, Piyush, Geirg AHNERT a Kazutoshi SASAHARA, 2023. Identifying Themes of Right-Wing Extremism in Hindutva Discourse on Twitter. *Social Media + Society*. 2023, 1-18.
- HARRISS, John, 2015. Hindu Nationalism in Action: The Bharatiya Janata Party and Indian Politics. *South Asia: Journal of South Asian Studies*. 38(4), 712-718.
- CHANDRA, Kanchan, 2011. What is an ethnic party? *Party Politics*. 17(2), 131-169.
- CHHIBBER, Pradeep a Rahul VERMA, 2017. The BJP's 2014 resurgence. In: PALSHIKAR, Suhas, Sanjay KUMAR a Sanjay LODHA, ed. *Electoral Politics in India: The Resurgence of the Bharatiya Janata Party*. Routledge, s. 15-33. ISBN 978-1-315-27662-5.
- CHHIBBER, Pradeep a Rahul VERMA, 2019. The Rise of the Second Dominant Party System in India: BJP's New Social Coalition in 2019. *Studies in Indian Politics*. 7(2), 131-148.

CHOUDRY, Sujit, 2016. Language. In: CHOUDRY, Sujit, Madhav KHOSLA a Pratap Bhanu MEHTA, ed. *The Oxford Handbook of The Indian Constitution*. Oxford University Press, s. 223-236. ISBN 978-0-19-870489-8.

JAFFERLOT, Christophe, 2010. The Hindu Nationalists and Power. In: JAYAL, Nirgaja Gopal a Pratap Bhanu MEHTA, ed. *The Oxford Companion to Politics in India*. Oxford University Press, s. 205-218. ISBN 978-0-19-566976-3.

JAFFERLOT, Christophe, 2021. *Modi's India*. Princeton University Press. ISBN 9780691223094.

JAFFERLOT, Christopher a Gilles VERNIERS, 2020. The BJP's 2019 election campaign: not business as usual. *Contemporary South Asia*. 28(2), 155-177.

KIM, Heewon, 2017. Understanding Modi and minorities: The BJP-led NDA government in India and religious minorities. *India Review*. 16(4), 357-376.

KUMAR, Sanjay a Pranav GUPTA, 2020. BJP's Ideological Hegemony: Combining Religious Conservatism and Nationalism. *Studies in Indian Politics*. 8(2), 203-213.

LEIDIG, Eviane, 2020. Hindutva as a variant of right-wing extremism. *Patterns of Prejudice*. 54(2), 215-237.

LEIDIG, Eviane a Cas MUDDE, 2023. Bharatiya Janta Party (BJP): The overlooked populist radical right party. *Journal of Language and Politics*. 22(3), 360-377.

MCDONNELL, Duncan a Luis CABRERA, 2019. The right-wing populism of India's Bharatiya Janata Party (and why comparativists should care). *Democratization*. 26(3), 484-501.

MCMILLAN, Alistair, 2005. The BJP coalition: Partisanship and power-sharing in government. In: ADENEY, Katherine a Lawrence SÁEZ, ed. *Coalition Politics and Hindu Nationalism*. Routledge, s. 13-35. ISBN 0-415-35981-3.

MITRA, Subrata K., 2005. The NDA and the politics of 'minorities' in India. In: ADENEY, Katherine a Lawrence SÁEZ, ed. *Coalition Politics and Hindu Nationalism*. Routledge, s. 77-96. ISBN 0-415-35981-3.

MITRA, Subrata K., 2011. *Politics in India: Structure, process and policy*. Routledge. ISBN 978-0-415-58588-0.

MUDDE, Cas a Cristóbal Rovira KALTWASSER, 2013. Exclusionary vs. Inclusionary Populism: Comparing Contemporary Europe and Latin America. *Government and Opposition*. 48(2), 147-174.

NARANG, A.S., 2003. India: Ethnicity and Federalism. In: DUA, Bhagwan D. a Mahendra Prasad SINGH, ed. *Indian Federalism in the New Millennium*. Manohar, s. 67-84. ISBN 81-7304-502-X.

OGDEN, Chris, 2012. A Lasting Legacy: The BJP-led National Democratic Alliance and India's Politics. *Journal of Contemporary Asia*. 42(1), 22-38.

- PAL, Ruma, 2016. Separation of Powers. In: CHOUDRY, Sujit, Madhav KHOSLA a Pratap Bhanu MEHTA, ed. *The Oxford Handbok of The Indian Constitution*. Oxford University Press, s. 292-306. ISBN 879-0-19-870489-8.
- PALSHIKAR, Suhas, 2015. The BJP and Hindu Nationalism: Centrist Politics and Majoritarian Impulses. *South Asia: Journal of South Asian Studies*. 38(4), 719-735.
- PALSHIKAR, Suhas a K.C. SURI, 2017. Epilogue: Critical shifts in 2014 election. In: PALSHIKAR, Suhas, Sanjay KUMAR a Sanjay LODHA. *Electoral Politics in India: The Resurgence of the Bharatiya Janata Party*. Routledge, s. 282-299. ISBN 978-1-315-27662-5.
- SALEEM, Raja M. Ali, 2021. Hinduism, Hindutva and Hindu Populism in India: An Analysis of Party Manifestos of Indian Rightwing Parties. *Religions*. 12(803), 1-25.
- SEN, Ronjoy, 2016. Secularism and Religious Freedom. In: CHOUDRY, Sujit, Madhav KHOSLA a Pratap Bhanu MEHTA, ed. *The Oxford Handbok of The Indian Constitution*. Oxford University Press, s. 912-928. ISBN 879-0-19-870489-8.
- SHASTRI, Sandeep, 2019. The Modi Factor in the 2019 Lok Sabha Election: How Critical Was It to the BJP Victory? *Studies in Indian Politics*. 7(2), 206-218.
- SHASTRI, Sandeep a Reetika SYAL, 2017. The Modi factor in 2014. In: PALSHIKAR, Suhas, Sanjay KUMAR a Sanjay LODHA. *Electoral Politics in India: The Resurgence of the Bharatiya Janata Party*. Routledge, s. 215-229. ISBN 978-1-315-27662-5.
- SCHAKEL, Arjan H., Chanchal Kumar SHARMA a Wilfried SWENDEN, 2019. India after the 2014 general elections: BJP dominance and the crisis of the third party system. *Regional and Federal Studies*. 29(3), 329-354.
- SINGH, Gurharpal, 2019. Hindu nationalism in power: Making sense of Modi and the BJP-led National Democratic Alliance government, 2014–19. *Sikh Formations*. 15(3-4), 314-331.
- SINGH, Mahendra Pal, ed., 2016. The Federal Scheme. In: CHOUDRY, Sujit, Madhav KHOSLA a Pratap Bhanu MEHTA, ed. *The Oxford Handbok of The Indian Constitution*. Oxford University Press, s. 485-499. ISBN 879-0-19-870489-8.
- SITIPATI, Vinay, 2016. Reservations. In: CHOUDRY, Sujit, Madhav KHOSLA a Pratap Bhanu MEHTA, ed. *The Oxford Handbok of The Indian Constitution*. Oxford University Press, s. 747-768. ISBN 879-0-19-870489-8.
- VERMA, Meera, 2003. India: Challenges of Nation Building in a Federal Society. In: DUA, Bhagwan D. a Mahendra Prasad SINGH, ed. *Indian Federalism in the New Millennium*. Manohar, s. 50-65. ISBN 81-7304-502-X.
- VERNEY, Douglas V, 2003. Understanding India as a Federation: Liberal Principles, Conservative Tradition and Socialist Ideology. In: DUA, Bhagwan D. a Mahendra Prasad SINGH, ed. *Indian Federalism in the New Millennium*. Manohar, s. 27-47. ISBN 81-7304-502-X.

ZAVOS, John, 2005. The Shapes of Hindu Nationalism. In: ADENEY, Katherine a Lawrence SÁEZ, ed. *Coalition Politics and Hindu Nationalism*. Routledge, s. 36-54. ISBN 0-415-35981-3.

ZIEGFELD, Adam, 2020. A new dominant party in India? Putting the 2019 BJP victory into comparative and historical perspective. *India Review*. 19(2), 136-152.

Internetové zdroje

MARCO, Ana, 2024. India Votes 2024: A resurgent Hindu nationalism sets the stage for the upcoming elections, driving communal violence. ACLED [online]. [cit. 2024-07-29]. Dostupné z: <https://acleddata.com/2024/04/28/india-votes-2024-a-resurgent-hindu-nationalism-sets-the-stage-for-the-upcoming-elections-driving-communal-violence/>

RAJVANSHI, Astha, 2024. Why India's Political Opposition Is So Weak. Time [online]. 2024-04-2 [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://time.com/6962684/india-election-2024-opposition-party/>

SHARMA, Rishabh, ed., 2024. Why NDA needs 400 seats? Here's what BJP leaders are saying. India Today [online]. 2024-05-15 [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.indiatoday.in/elections/lok-sabha/story/bjp-nda-400-lok-sabha-seats-article-370-ucc-ram-mandir-babri-masjid-kashi-mathura-2539497-2024-05-15>

FACTSHEET: RASHTRIYA SWAYAMSEVAK SANGH (RSS) [online], 2021. [cit. 2024-07-28]. Dostupné z: <https://bridge.georgetown.edu/research/factsheet-rashtriya-swayamsevak-sangh-rss/>

Dravidian languages, 2024. Britannica [online]. [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Dravidian-languages>

BJP now has 12 states, Congress has 3, 2024. India Today [online]. 2023-12-04 [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.indiatoday.in/elections/story/bjp-political-map-landscape-after-latest-win-assembly-elections-congress-india-electoral-map-and-road-to-2024-lok-sabha-elections-2471578-2023-12-04>

India secretly works to preserve reputation on global Democracy Index, 2023. The Guardian [online]. 2023-06-22 [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2023/jun/22/india-democracy-index-flawed-preserve-reputation-narendra-modi>

2024 Lok Sabha / Parliamentary Election Results, 2024. IndiaVotes [online]. [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.indiavotes.com/lok-sabha/2024/all-states/18/0>

Exit Poll Results 2024 Highlights, 2024. NDTV [online]. 2024-06-02 [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.ndtv.com/india-news/exit-poll-results-2024-live-updates-lok-sabha-election-poll-of-exit-poll-results-5793719>

Ram Mandir, Ayodhya, 2024. Britannica [online]. 2024-07-13 [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Ram-Mandir-Ayodhya>

Ram Mandir, Ayodhya, 2024. Brtannica [online]. 2024-07-13 [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Ram-Mandir-Ayodhya>

2019 Lok Sabha / Parliamentary Election Results, 2024. IndiaVotes [online]. [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.indiavotes.com/lok-sabha/2019/all-states/17/0>

Population, total - India, China, United States, 2024. The World Bank [online]. [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=IN-CN-US&most_recent_value_desc=true

Surface area (sq. km) - India, European Union, 2024. The World Bank [online]. [cit. 2024-02-14]. Dostupné z: https://data.worldbank.org/indicator/AG.SRF.TOTL.K2?locations=IN-EU&most_recent_value_desc=true

India: House of the People, 2024. IPU Parline [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: https://data.ipu.org/parliament/in?chamber_id=13418

National Level Election Overview (India), 2024. Indiastatelections [online]. [cit. 2024-02-20]. Dostupné z: <https://www.indiastatelections.com/india/pastelection-parliament-lok-sabha-constituency-elections/2014>

Press Information Bureau, Government of India - Archive [online], 2024. [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://archive.pib.gov.in/archive2/>

Bharatiya Janata Party [online], 2024. [cit. 2024-07-31]. Dostupné z: <https://www.bjp.org/>

FOUNDER OF BHARTIYA JANA SANGH [online], 2024. [cit. 2024-07-28]. Dostupné z: <https://www.bjp.org/dr-syama-prasad-mookerjee>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dataset pozorování a analýz (soubor formátu xls)

Příloha č. 2: Proslovy Narendry Modiho v dolní komoře indického federálního parlamentu od roku 2014 (soubory formátu pdf)

Příloha č. 3: Proslovy Narendry Modiho v horní komoře indického federálního parlamentu od roku 2014 (soubory formátu pdf)

Příloha č. 4: Výroční proslovy Narendry Modiho v indickém federálním parlamentu od roku 2014 (soubory formátu pdf)

Příloha č. 5: Volební programy strany BJP do indických federálních voleb od roku 2014 (soubory formátu pdf)